

b O N U M

PUBLICUM

Élen a terhelésélettan-
diagnosztikában 33

Erősödő gyakorlati képzés
- formálódó nemzetközi kapcsolatok
INTERJÚ VARGA RÉKA DÉKÁNNAL 6

Az oktatás és kutatás szolgálatában

modern mérőhajó Baján 44

14

A köz szolgálatában

33

Élen a terhelésélettan-diagnosztikában

36

Visegrádi Nyári Akadémia

AKI A VÍZHEZ ÉRT...

Harmincnyolc fok, perzselő napsütés, gyönyörű panoráma és jó társaság egy több mint harmincmillió forintos hajón. A leírtak alapján sokaknak talán egyből egy adriai kiruccanás jut eszébe, azonban itt teljesen másról van szó: hazánk mediterrán fővárosában, Baján testközelből vizsgálhattuk meg, hogyan fejlődött a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Víz tudományi Karának kutatási infrastruktúrája az elmúlt években. Mindehhez útitársunk volt Bíró Tibor dékán és Keve Gábor tanszékvezető, valamint a kar Porter nevű mérőhajója. Az összesen több mint hárommilliárdos pályázati támogatásból számos modern mérés technikai eszközt is beszereztek, amelyeket nem csupán a vízügyi szakember-utánpótlás képzése során használnak, hanem – például ütemezett hullámtéri mérésekkel – a vízügyi ágazat igényeit is kielégítik. A fedélzeten néhány órára mi is vízügyi szakembernek érezhettük magunkat, miközben hajódrónt vezettünk, vízsebességet és zavarosságot vizsgáltunk, és felmértük a meder alakját. De ne feledjük a legfontosabbat, ahogy Bíró Tibor, a Víz tudományi Kar dékánja fogalmazott: aki a vízhez ért, a jövő szakembere!

Szilágyi Dénes fő szerkesztő

TARTALOM 2023/6.

02	MOZAIK	23	„TANULÓ FIATALOK ÉS KATONÁK KÖZÉ MINDIG JÓ SZÍVVEL MEGYEK”	42	EGYÜTT A NUKLEÁRIS LESZERELÉSÉRT
06	ERŐSÖDŐ GYAKORLATI KÉPZÉS – FORMÁLÓDÓ NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK	27	„SZÉP ÉS DICSŐSÉGES DOLOG A HAZÁÉRT MEGHALNI (...) MÉG SZEBB A HAZÁÉRT ÉLNI!”	44	MODERN MÉRŐHAJÓ SEGÍTI AZ OKTATÁST ÉS KUTATÁST BAJÁN
11	AKIK „A KARD ÚTJÁRA LÉPTEK”	30	VÉDELEM VAGY JÓLÉT? VÉDELEM ÉS JÓLÉT!	48	HOGYAN OKTASSUNK ÉS TANULJUNK A FENNTARTHATÓSÁGÉRT?
14	A KÖZ SZOLGÁLATÁBAN – TANÉVNYITÓ 2023	33	ÉLEN A TERHELÉSÉLET TAN-DIAGNOSZTIKÁBAN	50	AZ UKRÁN NEMZETÉPÍTÉS FELSZÁMOLJA ÖNMAGÁT?
18	SOMORJAI GÁBOR NEMZETKÖZI RENDÉSZETI SZAKMAI EMLÉKVERSENY	36	VISEGRÁDI NYÁRI AKADÉMIA	52	A COLLINGRIDGE-DILEMMA MŰKÖDÉS KÖZBEN
21	A KÖZREND ÉS A HAZA VÉDELMEBEN	40	VILÁGÜRJOGI NYÁRI EGYETEM	55	MIT ADTAK NEKÜNK A RÓMAIAK?
				56	SZABADSÁG, MŰVELŐDÉS, POLGÁRSÁG

MOZAIK

ÚJ FEJLESZTÉSI REKTORHELYETTES

2023. szeptember 1-jétől Kemény Gábor közszolgálati egyetemi docens látja el a fejlesztési rektorhelyettesi feladatokat. Kemény Gábor közgazdász, a Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetemen szerzett diplomát. PhD-fokozatát a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Történettudományi Doktori Iskolájában szerezte. 2017–2019 között az Agrárgazdasági Kutató Intézet Horizontális Kutatási Igazgatóságának vezetője, majd 2018-tól egy éven át az intézet megbízott főigazgatója volt. Az OTP Bank Nyrt. Zöld Program Igazgatóságának Zöld Program szakmai vezető menedzseri feladatainak ellátását követően került az NKE ÁNTK Gazdaság és Versenyképesség Kutatóintézetéhez. Kemény Gábor Kristó Katalin egyetemi docenst váltja tisztségében, aki tartós távollétéig felelősséggel és nagy szakmai felkészültséggel végezte a rábízott feladatot.

MEGÁLLAPODÁS A MSUDENVERREL

Az NKE együttműködési megállapodást kötött a Metropolitan State University of Denver Egészségtudományi és Humán Karával. A megállapodás magában foglalja a hallgatók, oktatók, kutatók és munkatársak csereprogramjait, a szakmai tapasztalatok megosztását, közös kutatási projektek kidolgozását és megvalósítását, közös pályázatok benyújtását, a tudományos előrehaladást és a kultúrák közötti megértést előmozdító közös programokat, valamint kurzusok kidolgozását. Fő fókuszterületei a nemzetközi kiberbiztonság; az összehasonlító bűnügyi igazságszolgáltatás; a köz- és magánszféra biztonsági partnersége; a közszolgálat, a kormányzás és vezetés, a közpénzügyek, a nemzetközi jog, valamint a regionális és térségi tanulmányok.

EGYÜTTMŰKÖDÉSSEN AZ INTEGRITÁS HATÓSÁGGAL

A megállapodás az európai uniós források felhasználásával kapcsolatos jogsértő cselekmények megelőzésére és feltárására irányul. A Deli Gergely rektor és Biró Ferenc Pál elnök által aláírt egyezmény célja megelőzni és feltárni az EU-s pénzügyi forrásból megvalósuló pályázatok során történő esetleges összeférhetlenségi helyzeteket; az állami költségvetéssel összefüggő jogsértések elleni fellépés; illetve a korrupciós bűncselekmények elleni küzdelem, továbbá annak a feltételrendszernek a megteremtése, amely a közös feladatellátáshoz, együttműködéshez szükséges a bűncselekményekkel okozott károk megtérülését célzó intézkedések végrehajtásának elősegítése érdekében.

EGYETEMI TANÁRI KINEVEZÉSEK

Novák Katalin köztársasági elnök több mint száz egyetemi tanárnak adta át kinevezését. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) részéről elismerésben részesült Christián László r. dandártábornok, oktatási rektorhelyettes, a Rendészettudományi Kar (RTK) Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszékének vezetője, Restás Ágoston ny. tűzoltó alezredes, az RTK Katasztrófavédelmi Intézet Tűzvédelmi és Mentésirányítási Tanszékének vezetője, Berek Tamás ezredes, a Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Műveleti Támogató Tanszékének vezetője, Schweitzer Gábor, az Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar (ÁNTK) Alkotmányjogi és Összehasonlító Közjogi Tanszékének oktatója, valamint Demeter Márton, az ÁNTK oktatója, a Tudománystratégiai Osztály vezetője.

KATONAI MESTERKÉPZÉSI SZAKOSOK A LUDOVIKÁN

A katonai felsővezetői képzés után, a 2023/2024-es tanévtől a Ludovika Főépülete, a ludovikás szellemiséget őrző történelmi falak adnak otthont a katonai mesterképzéseknek is. Deli Gergely, az NKE rektora támogatta Szalay-Bobrovniczky Kristóf honvédelmi miniszternek és Böröndi Gábor vezérezredesnek, a Honvéd Vezérkar főnökének azon kezdeményezését, hogy a katonai mesterképzésen tanuló hallgatók tanórái a Ludovika Campus Főépületében kapjanak helyet. A Főépületben szeptembertől képzett katonai szakembereknek nemcsak az egyetemen megszerzhető tudást kell elsajátítaniuk, hanem méltón kell képviselniük a ludovikás hagyományokat is.

NAGYHATALMAK JÁTSZÓTERE?

„Azzal, hogy Jevgenyij Prigozsin – az oroszok oldalán harcoló, a bahmuti csatában döntő győzelmet elérő Wagner-csoport vezetője – megindult Moszkva felé, aláírta a halálos ítéletét. Ki ölte meg? Teljesen mindegy. Nem volt szabad életben maradnia” – hangzott el az NKE ÁNTK Hallgatói Önkormányzatának rendezvényén, a Fotelből a világ körül! című előadássorozat újabb állomásán. „Ezt a háborút Oroszország kezdte el, de Ukrajna provokálta ki” – emelte ki Nógrádi György. A professzor az orosz–ukrán konfliktus kapcsán arra is felhívta a figyelmet, hogy Oroszország legfontosabb stratégiai céljai között szerepel, hogy Ukrajna semleges maradjon, azaz ne léphessen be a NATO-ba, és Herszon, illetve a Krím-félsziget orosz ellenőrzés alatt maradjon.

VEZETÉSELMÉLETI KÉPZÉS RÁMALLÁHBAN

A nemzetközi kapcsolatok erősítése jegyében Kovács Gábor r. vezérőrnagy, dékán, az RTK Rendészeti Vezetéstudományi Tanszék vezetője és Ujházy László ezredes, a HHK Katonai Vezetéstudományi Tanszék vezetője egyhetes vezetés képzésen vett részt Rámalláhban, a Palesztin Nemzeti Közigazgatási Iskolában. A rendezvény során a résztvevők más perspektívából találkozhattak különböző vezetés kérdésekkel. A rendezvény jelentősen növelte az NKE és hazánk nemzetközi elismertségét, a közös nemzetközi képzésen történő részvétel pedig tovább mélyítette a két vezetés tudományi tanszék, valamint a két egyenruhás kar eredményes együttműködését.

BIZTONSÁG HETE 2023

„A legtöbb baleset tudatos magatartással, megfelelő odafigyeléssel és néhány alapszabály betartásával elkerülhető, a kockázatok megfelelő kezelésével életünk biztonságosabbá tehető” – hangsúlyozta Christián László r. dandártábornok, rektorhelyettes az idén hetedik alkalommal megrendezett Biztonság hete programsorozat megnyitóján. A Magyar Biztosítók Szövetsége és az Országos Rendőr-főkapitányság Országos Balesetmegelőzési Bizottsága társszervezésében megvalósuló rendezvénysorozat és EXPO célközönsége elsősorban a gyermekek és a családok. A Biztonság hete célja a mindennapok biztonságának erősítése az élet minden területén. A tematikus hét mottója: Előzzük meg a baleseteket, óvjuk az egészségünket és védjük környezetünk értékeit, épségét, ne csak a Biztonság hetén, hanem mindennap!

HONVÉDSÉGI TOBORZÓPONT NYÍLT AZ NKE-N

Az egyetem Oktatási Központjának aluljában idén ősszel nyílt toborzópontra a Magyar Honvédség katonái várják minden kedden és szerdán 12 órától 15:45-ig azok jelentkezését, akik személyesen is meg akarnak bizonyosodni arról, hogy a bátorság és az összetartó közösség nem csak szlogenek. A Honvédelmi Minisztérium és a Magyar Honvédség idén februárban indított el egy egész évet átfogó, országos toborzó kampányt, amelynek célja, hogy minél többen megismerhessék a különböző szolgálatvállalási és képzési lehetőségeket. Az NKE-s toborzópontra bárki felteheti kérdéseit akár a tartalékos, akár a szerződéses szolgálatról, de a különböző honvédségi programokról is.

4 bonum publicum

ÚJ ÉVFOLYAM A NEMZETEK EURÓPÁJA KARRIERPROGRAMBAN

A NEP igazi mérföldkőnek számít az európai uniós karrierre készülők támogatásában, ugyanis az elméleti tudás mellett gyakorlatorientált és az ország érdekeinek hatékony nemzetközi képviselőre irányuló, széles körű képzést nyújt, felkészítést ad az Európai Személyzeti Felvételi Hivatal (EPSO) versenyvizsgájára, továbbá a szaknyelvi tudás fejlesztésével segíti a pályázók nemzetközi elhelyezkedését. A végzett hallgatók számára mindez biztos alapot, komoly lehetőséget jelenthet az európai uniós intézményi karrierjük szempontjából. A kurzus negyedik évfolyamán 21 sikeres felvételi vizsgát tett fiatal kezdhetette meg a kétszemeszteres képzést a 2023/2024-es tanévben.

NEMZETKÖZI TANÉVNYITÓ

Az NKE által a külföldi hallgatók számára szervezett évnitő ünnepségen (International Welcome Day) négy kontinensről több mint ötven hallgató vett részt. A rendezvényen bemutatták az egyetem karait, valamint az elérhető kurzusokat, az Egyetemi Hallgatói Önkormányzat (EHÖK), az Erasmus Student Network (ESN) és a Stipendium Hungaricum mentorprogram tevékenységéről is információkat kaphattak a résztvevők. Koller Boglárka nemzetközi rektorhelyettes köszöntőbeszédében kifejtette, hogy az egyetem lehetőséget nyújt az akadémiai tanulmányok mellett új barátságok szerzésére, más kultúrák felfedezésére és szakmai kapcsolatok kiépítésére egyaránt. Az esemény végén az egyetemi diákszervezetek is bemutatkoztak. Krózsér Martin, az EHÖK elnöke köszöntőjében kiemelte, hogy az egyetemen eltöltött időszak nagyszerű lehetőség a hallgatóknak a személyiségfejlesztésre, a szakmai programokon való részvétellel és egy globális szemléletmód kialakítására. Az esemény végén a külföldi hallgatók felfedezhették a Ludovika Campust, és részt vehettek csapatépítő programokon is.

bonum publicum 5

Erősödő gyakorlati képzés

– formálódó
nemzetközi
kapcsolatok

Az Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar hallgatói is részesei lehetnek a jövő évi magyar EU-elnökségnek, miközben egyre több felkérés érkezik az akadémiai szférán kívüli intézményektől, hogy a kar biztosítson tudományos háttérrel bizonyos, gyakorlatban felmerülő kérdésekhez. De az oktatási reform és a formálódó nemzetközi kapcsolatok is azt mutatják, hogy az elmúlt időszakban nem tétlenkedett a kar vezetése. Az eredményekről Varga Réka dékánnal beszélgettünk.

● Több mint egy év elteltével milyen benyomásokat szerzett az intézményről és a hallgatókról?

Az egyetem nagy és bonyolult intézmény, de úgy gondolom, mostanra jól kiismertem. Az NKE égisze alatt négy különböző típusú kar működik, amelyeket persze összeköt közszolgálati jellegük. Ennek köszönhetően jó dinamika alakult ki közöttük, folyamatos a párbeszéd, csakúgy mint a kutatóintézetekkel és más szervezeti egységekkel. Kétezer-ötszáz fős hallgatói létszáma révén az Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar nagy karnak számít, de fontos számunkra, hogy keressük a közvetlen kapcsolatot a hallgatókkal. Nagyon jó az együttműködés a kari hallgatói önkormányzattal, és az óráimon én is kapok visszajelzéseket a fiataloktól. Munkánk során pedig igyekszünk figyelembe venni a hallgatói igényeket.

● Dékáni programjának egyik kulcsszava a nemzetköziesítés volt. Milyen eredmények születtek ezen a területen az elmúlt időszakban?

A nemzetköziesítés korábban is létező cél volt, így ezt a munkát nem nulláról kezdtük, de komoly energiákat mozgattunk meg ezen a területen is. Fontos volt világossá tenni, hogy a törekvés túlmutat a hallgatói és az oktatói csereprogramokon: egyetemi karként nemzetközi folyamatokba kell bekapcsolódnunk (akár kutatások révén is), valamint intenzív kapcsolatokat kell fenntartanunk külföldi egyetemekkel és nemzetközi szervezetekkel. Az elmúlt időszakban több olyan projekt is érkezett az egyetemre, amely ebből a szempontból releváns. A „Business and human rights” témakör a nagy nemzetközi szervezetek (OECD, ENSZ, Európa Tanács) fórumai előtt egyre inkább napirenden van, erre vonatkozóan kaptunk egy kutatási felkérést. Ez kiváló lehetőség, hogy valódi, létező problémát vizsgálhassunk, tudományos hátteret biztosítva

ehhez a formálódó témához. Érezhető a tendencia, hogy a sikeres együttműködéseknek köszönhetően egyre több megkeresés érkezik, mutatva az egyre növekvő igényt, hogy az intézmények be kívánják vonni tevékenységükbe az akadémiai szférát is.

De megkereste az egyetemet a magyar uniós elnökség előkészítéséért felelős kormánybiztosság is, hogy legyünk stratégiai partnerei az elnökségnek. Természetesen ezt is örömmel vállaltuk. Létrehoztunk az egyetemen egy munkacsoportot, amelyben részt vesz többek között a Stratégiai Tanulmányok Intézete (STI), az Eötvös József Kutatóközpont (EJKK) és több kari tanszék képviselője is. Három területen fogjuk segíteni az elnökség működését. Elsősorban egyetemi szinten készülünk tudományos kiadványokkal és különböző eseményekkel, amelyek témáját az elnökség prioritásai alapján határozzuk meg. Ezen túlmenően

a hallgatók számára egyedülálló lehetőséget biztosítunk azáltal, hogy összekötőként (liaison officer) kísérhetik az elnökség alatt idelátogató külföldi delegációkat. Az ő toborzásuk és kiválasztásuk is a mi feladatunk lesz, míg az STI a szakdiplomataképzésében működik közre.

● A nemzetköziesítés jegyében tavasszal több amerikai nagyvárosba is ellátogattam: az út során nyolc közigazgatási területtel foglalkozó felsőoktatási intézménnyel vette fel a kapcsolatot.

Az utazás alapvető célja a NASPAA-akkreditáció (Network of Schools

of Public Policy, Affairs and Administration) előkészítése volt; a szervezet a világ minden részéről akkreditál közszolgálati típusú mesterképzéseket. Mi az ÁNTK két-három képzését szeretnénk akkreditálni, mert a megszerzett nemzetközi tanúsítvány garantálná, ugyanakkor elő is segítené az oktatás magas minőségét; de már az akkreditációs folyamatból is sokat tanulhatunk. A látogatás során Vastag Gyula professzor úr, rektori főtanácsadó volt az útitársam – aki

nem melleleg tizenöt évet tanított az Amerikai Egyesült Államokban különböző egyetemeken –, az ő feladata közben tartani az akkreditáció folyamatát. Ha már az előkészítő feladatok okán eljutottunk a tengerentúlra, tapasztalatszerzésként és a karközi kapcsolatok építése érdekében felkerestem több olyan egyetemi kart is, amely már rendelkezik ilyen tanúsítvánnyal, illetve olyanokat, amelyek hasonló képzéseket nyújtanak, mint mi.

● Milyen tapasztalatokkal érkeztek haza?

Rendkívül tanulságos út volt, erről hosszasan tudnék beszélni. Itt van például az Egyesült Államokban évtizedek óta létező „professor of practice” cím, amelyet egy-egy területen dolgozó elismert (gyakorlati) szakember kap meg, akinek ezáltal lehetősége van felsőoktatási intézményekben oktatni. Hazánkban ez még kevésbé honorált meg, de az év elején bevezetett közszolgálati egyetemi docensi és

egyetemi tanári cím létrehozása is éppen ezt hivatott szolgálni egyetemünkön. Közös pont volt az is, hogy több meglátogatott intézményben végeznek a miénkhez hasonló közös közszolgálati gyakorlatot, így az e téren való együttműködés lehetősége is felmerült. Megtapasztalhattuk, hogy ezeknél az intézményeknél tökéletesen működik az, amit az elmúlt időszakban az NKE oktatási reformja is megcélzott: a hallgatók kis csoportokban, projektalapú munkákon dolgoznak, »

amihez mentorok segítségét is igénybe vehetik. Végül fontos megjegyezni, hogy több prominens professzor is kifejezetten érdeklődött a Ludovika Fellowship iránt.

● A nemzetközi célok mellett a gyakorlatorientáltság is fontos szerepet játszik a kar által kínált képzésekben. Szintén dékáni célkitűzésem volt, hogy az erős elméleti alap mellett minél több gyakorlati tudnivalóval, készséggel ruházzuk fel hallgatóinkat, akik a közsféra számára az első számú utánpótlást jelentik. Fontos, hogy fejlesszük készségeiket, megtanítsuk őket arra, hogyan kell egy témát összefoglalni, feljegyzéseket készíteni, ösztönözzük őket a lényeglátásra, illetve foglalkozunk az időmenedzsment és a stressztűrés kérdéskörével is. Kiemelt cél, hogy minél több gyakorlati

szakembert vonjunk be az oktatásba, akik saját nézőpontjukból közelítenek egy-egy témakörhöz, ezzel is szélesítve hallgatóink látókörét. Arról nem is beszélve, hogy az oktató így megismeri a hallgatókat, ami később akár munkalehetőséget is jelenthet a legjobbak számára. Oktatóinktól azt kértem az általuk vezetett kurzusok esetében, hogy a tizennégy hetes félév alatt két órán adjon elő gyakorlati szakember; ez fontos szempont a külső óraadóknál is. Az elmúlt időszakban nagyon intenzívvé váltak ezek a kapcsolatok, amelyek aztán magukkal vonják a kutatási felkéréseket is, ahogy azt már korábban említettem. De eljutunk így az utánpótlás kérdésköréhez is, hiszen sokszor kapunk kérést, hogy ajánljunk egy-egy pozícióra nálunk végzett ígéretes fiatal.

● Milyen kihívások előtt áll a kar a közeljövőben?

Az irány jó, a megkezdett munkát folytatnunk kell, ugyanakkor fontos, hogy a kezdeti lendület ne törjön meg. Az oktatási reform végigvitele is komoly erőfeszítéseket igényel majd, de talán a legnagyobb kihívás az oktatói motivációs rendszer reformja lesz. Szeretném, ha úgy tudnánk alakítani a bonyolult teljesítményértékeléseket, hogy a tudományos munkának összességében nagyobb hatása legyen az eredményre. Nagyon fontos, hogy oktatóink motiváltak legyenek, és úgy érezzék, van előttük perspektíva. Ezen túl szeretném még erősebbé tenni a TDK-mozgalmat, illetve a szakkollégiumokat, hiszen ezek a hallgatói szervezetek az elitképzés kari bázisai.

Szerző és fotó: Szilágyi Dénes

Akik „a kard útjára léptek”

A béke és a biztonság megőrzéséhez Magyarországnak erős honvédségre van szüksége – hívta fel a figyelmet Szalay-Bobrovniczky Kristóf honvédelmi miniszter az augusztus 20-ai tiszta-avatáson mondott beszédében.

A budapesti Kossuth téren megrendezett Szent István-napi díszünnepségen és tiszta-avatáson Magyarország nemzeti lobogójának felvonása után, Novák Katalin köztársasági elnök, a Magyar Honvédség főparancsnoka, valamint a kormány tagjai, a Nemzeti Közszerződési Egyetem (NKE) vezetői és a tábournoki kar jelenlétében 166-an tettek esküt, köztük az NKE Hadtudományi és Honvédtisztképző Karának (HHK) 110 újonnan végzett honvédtisztje. A frissen végzett hallgatók mellett esküt tettek a Magyar Honvédség szerződéses állományának új tisztjei is.

Magyarország honvédelmi minisztere az esküt tevő honvédtisztekhez szólva azt mondta: eddigi világunkat a határainktól nem messze dúló olyan háború forgatja fel, amelynek „könyörtelensége és pusztító ereje, azt hittük, már a múlté”. „Az ebben látott hadviselés és annak politikai és gazdasági következményei világossá tették, hogy új világrend van születőben, amelynek végeredményét nem látjuk, de azt igen, hogy a konfliktus akár világméretű összecsapásba torkollhat” – tette hozzá.

A miniszter kiemelte: a tiszteknek új beosztásaikban a „jól vezetni” vas-törvényei alapján kell döntéseket hozniuk, ez a „vastörvény” pedig tiszti esküjük, „amely kötelezi önöket, hogy előrébb helyezték az ország, a honfitársaik és beosztottaik érdekeit, mint a sajátjukat”. Úgy vélte, parancsnoknak lenni „valójában olyan örök szolgálat, amely igénybe veszi a testet és a lelket, önfeláldozást – gyakran önmegtagadást – kíván, és döntéseik az önökre bízott emberek életéről, ezen keresztül az ország sorsáról határoznak majd”. „Tegyék ezt alázatos lélekkel, mert lehet olyan helyzet, amikor a parancsnok mellett egyedül a Jóisten marad” – kérte az esküt tevő honvédtisztjelöltektől.

Szalay-Bobrovniczky Kristóf emlékeztetett rá: a magyar kormány már jóval a háború kitörése előtt

példátlan haderőfejlesztésbe fogott, abból a hosszú távú politikai realitásból kiindulva, hogy a békéhez erő kell. „Ez a küldetésünk mára teljes korszaktávát jelent a magyar haderőben és a nemzeti ellenálló képességünkben. NATO-szövetségi keretben új magyar haderő születik” – fogalmazott. Hozzátette: a politikai és katonai irányítóknak az a kötelességük, hogy felállítsanak egy modern, ütőképes, olyan elrettentő erővel rendelkező honvédséget, amely képes az ország biztonságát garantálni. „De vezetni ezt a hadsereget önöknek kell” – jegyezte meg. „Meggyőződésem, hogy aligha találni szebb hivatást, mint népünket, a magyar családokat és vagyonukat, az ezeréves keresztény magyar kultúrát akár életünk árán is megvédeni” – fogalmazott. Szalay-Bobrovniczky

Kristóf köszönetét fejezte ki a honvédtiszteknek elhatározásukért, amiért „a kard útjára léptek”. Böröndi Gábor vezérezredes, a Honvéd Vezérkar főnöke köszöntőbeszédében arról szólt, az eskü nem csupán a honvédtisztek és szeretteik életét változtatja meg, de több tízezer magyar család biztonságát is garantálja. Kiemelte: a magyar katonákra mindig, minden körülmények között lehetett és lehet ezután is számítani, legyen szó az ország megvédéséről, emberéletek és anyagi javak megóvásáról. Hozzátette: az esküt tevők ma itt erre teszik fel az életüket, arra, hogy akár harcban is meg kell méretetni magukat, és a tisztek immár nemcsak bajtársaikért és leendő csapataikért tartoznak felelősséggel, hanem hazánkért, Magyarorszáért is.

A katonától azt kérte, kiváló szolgálattal mindig legyenek méltók a társadalom bizalmára és elismerésére. Megalkuvást nem tűrve, minden körülmények között őrizték meg egyenruhájuk és vele a Magyar Honvédség becsületét, akár az életük árán is – fogalmazott a Honvéd Vezérkar főnöke. Az eskütétel televíziós közvetítésének szakkomentátorai Lippai Péter dandártábornok, az NKE HHK megbízott dékánja és Légrádi Norbert hadnagy, a Győri Légvédelmi Rakétaezred Csoport parancsnoka, a 2022-es év esküszövegének előmondója voltak. A műsorban Lippai Péter egyebek mellett arról beszélt, hogy a karra jelentkezők száma megemelkedett az elmúlt években, ami annak is köszönhető, hogy tavaly az ott tanuló

tisztjelöltek kettős jogállásba kerültek: a Magyar Honvédséggel szerződéses, az NKE-vel pedig hallgatói jogviszonyban állnak. „A szerződéses jogállás feljogosítja őket arra, hogy ugyanolyan illetményt kapjanak, mint az azonos rendfokozatot viselő, szerződéses és hivatásos kollégák” – hangsúlyozta. Hozzátette: a most végzett évfolyam nemcsak a tanulmányaik terén bizonyította rátermettségét, hanem a gyakorlatban is, amikor részt vett a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet kezelésében. A dandártábornok kitért arra is, hogy az elmúlt évben a Magyar Honvédség katonai

szervezeteinek nevei megújultak: új hadrendi számokat kaptak és olyan személyekről kapták nevüket, „akik a magyar hadtörténelem vérvivataros időszaikában kiemelkedően teljesítettek”. A honvédtisztjelöltek – folytatva a 2011-ben újraindított ludovikás hagyományt – fogadalmukat kardrántással, „A Hazáért mindhalálig!” felkiáltással erősítették meg. Az eskütétel után Berta Tibor katolikus tábori püspök és Jákob János protestáns tábori püspök mondott fohászt. A tisztavetés után a Magyar Honvédség három Gripen vadászgépe piros-fehér-zöld csíkot húzva repült át a Kossuth tér felett, ezzel köszöntve az esküt tett tiszteket.

Szerző: Sallai Zsófia, MTI

Fotó: Szilágyi Dénes

A közszolgálatában – Tanévnyitó 2023

„A Nemzeti Közszolgálati Egyetem nem szokványos felsőoktatási intézmény. Az itteni tanulmány az állam szolgálatának előszobája. Aki itt végez, az nemcsak szakmai pályát, de igazi hivatást is választ magának, és úgy dönt az életéről, hogy azt a közösség szolgálatába kívánja állítani” – fogalmazott Orbán Balázs, a miniszterelnök politikai igazgatója a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) tanévnyitó ünnepségén a Ludovika Arénában.

„Immár a 11. tanévnyitót ünnepeljük azóta, hogy a magyar felsőoktatás egyik legkiválóbb intézménye, a Ludovika Akadémia eszmei örökségét újjáélesztő Nemzeti Közszolgálati Egyetem megkezdte működését” – mutatott rá ünnepi beszédében

Orbán Balázs. Az egyetem fenntartói jogainak gyakorlója elmondta: ez alatt a több mint egy évtized alatt elértük azt, hogy ami egykor csak egy hön vágyott cél volt, az mára szinte már magától értetődő valósággá vált.

„Az NKE feladata és célja is, hogy magasan képzett, önálló gondolkodásra és döntésre képes fiatalokat bocsásson állami szolgálatba, olyanokat, akik erősíteni tudják a magyar állam cselekvőképességét, és segítik, hogy ellenállóbb legyen a külső és a belső kihívásokkal szemben. Ebben a feladatban minden itt végzett hallgatónak fontos szerep jut, legyen szó közigazgatásról, katasztrófavédelemről, vízgazdálkodásról, honvédelemről, rendvédelemről vagy éppen a diplomáciáról” – hangsúlyozta Orbán Balázs.

Hozzátette: az NKE kötelékében sokkal többről van szó, mint közigazgatási szakemberek képzéséről. „A ludovikás

hagyományok újjáélesztése ugyanis egyenes következménye a kormány alapvető céljának, a nemzeti érdekek védelmének. A nemzeti érdekek képviseletét pedig a kormány az állam, a közigazgatás intézményein keresztül látja el. Mindez olyan környezetben zajlik, ahol egyszerre kell szembenéznünk háborús fenyegetéssel, gazdasági válsággal, folyamatos migrációs veszéllyel és azzal, hogy az egész világ egy új, hidegháborús logika irányába mozdul, ami Magyarország számára természetesen nem kívánatos. Éppen ezért olyan tisztviselők kellene, akik megértik, hogy hogyan alakul át a világ működése” – fogalmazott a miniszterelnök politikai igazgatója.

„Előrejutni, feljebb jutni, akár a hivatali ranglétrán, akár a közszférában, különböző pozíciókban, csak tudás által lehet. Megszerzett, feldolgozott, átélt tudás által” – emelte ki köszöntőjében Deli Gergely.

Az NKE rektora hozzátette: a hallgatók legfontosabb feladata az, hogy tudást szerezzenek, megszerezzék azokat a képességeket, kompetenciákat, amelyek ahhoz szükségesek, hogy helyt tudjanak majd állni szakmájukban és hivatásukban.

„Önök közül az fog gyorsabban előrejutni, magasabbra jutni, aki több könyvet olvas el az elkövetkezendő években” – tette hozzá az NKE rektora, majd arról is beszélt, hogy a jelenlévő hallgatók egy idő után el fognak jutni arra a pontra, ahol már könyvek nélkül kell megoldani a feladatokat. „Önök vezetők lesznek, sokan tisztelők lesznek. Olyan helyzetekben fognak kerülni, amikor már nem támaszkodhatnak arra a tudásra, amit nálunk megszerezték.

Egyedül lesznek, magányosak lesznek, könyvek nélkül kell dönteniük. Csak akkor fognak jól dönteni, ha végigjárják a lépcsőfokokat, szorgalommal és alázattal, és ha elolvasták a könyveket, amelyeket oktatóik, nevelőik, tanáraik a kezükbe adtak” – tanácsolta Deli Gergely.

Az NKE tudományos rektorhelyettese ünnepi beszédében külön köszöntötte a doktori képzésben részt vevőket. „Nagy örömünkre szolgál, hogy idén több mint nyolcvan százalékkal nőtt a doktori képzésre jelentkezők száma, ezáltal több mint száz elsőéves doktorandusz hallgató kezdte meg tanulmányait a doktori iskolákban négy nagy szakterületen: a közigazgatás-tudományban, a hadtudományban és katonai műszaki tudományokban, a rendszertudományokban, illetve a víztudományokban” – hangsúlyozta Kovács László dandártábornok. Hozzátette: tudomány nélkül nincs jövő. „Meggyőződésem, hogy a tudományon, a tudományokon át vezet az egyetlen út ahhoz, hogy egyetemünk és ezáltal Magyarország is megmaradjon, illetve sikeres legyen a közelebbi és a távolabbi jövőben” – fogalmazott. A klímaváltozás mindennapi hatásai és a szomszédunkban dúló háború pusztításai kapcsán Kovács László dandártábornok azt kérte a doktorandusz hallgatóktól, hogy maximális erőbedobással próbálják meg leküzdeni az előttük álló akadályokat, hogy eljuthassanak a tudományos fokozat kapujáig, amire nemcsak ők lehetnek büszkéek, hanem az utánuk következő generáció is.

A tanévnyitó ünnepségen a hagyományoknak megfelelően fogadalmat tettek az elsőéves hallgatók, akik szalagot tűztek az egyetemi és a kari zászlókra.

A Katasztrófavédelem Központi Zenekarának műsora után Pozsgai Zsolt r. vezérőrnagy, az Országos Rendőrfőkapitányság személyügyi rendőrfőkapitány-helyettese adta át az ORFK által alapított *Konstábler Bot* elnevezésű »

vándordíjat Dudás Ferenc rendőrtisztjelöltnek, a Rendészettudományi Kar hallgatójának.

„Egyetemünkre az idén tizenhét százalékkal többen jelentkeztek, mint tavaly. 2406 elsőéves hallgató iratkozott be az NKE-re, a Vízstudományi Kar pedig megduplázta hallgatói létszámát – emelte ki pohárköszöntőjében Varga Réka. Az NKE Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Karának dékánja elmondta: háború dúl a szomszédban, ennek következtében mindenhol gazdasági megtorpanásnak lehetünk tanúi.

A Covid-19-en túlesve, a klímaváltozás időszakában, egy labilis Európai Unió tagjaként olyan változásoknak vagyunk tanúi, amelyek alapvetően hatnak egyetemünkre is. „Intézményünk kötelessége, hogy ezekre a változásokra reagálni tudjon, és úgy vegye fel a fonalat, hogy erre a hallgatókat is felkészítse” – hangsúlyozta Varga Réka. Hozzátette: „kiemelt szempont

az is, hogy gyakorlatorientált oktatást nyújtunk hallgatóinknak, és még szorosabbra fűzzük a kapcsolatot azokkal a szervekkel, állami intézményekkel, amelyek számára az utánpótlást képezzük” – fogalmazott Varga Réka.

Erősítsük együtt Európát!

Olyan felkészült szakemberek képzése a cél, akik a magyar érdekvédelemben szerepet játszanak – fogalmazott Zalai Csaba európai uniós ügyek koordinációjáért felelős helyettes államtitkár a Nemzetek Európája Karrierprogram negyedik évfolyamának évnyitó ünnepségén a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen. A helyettes államtitkár gazdasági szempontból sikertörténetnek nevezte hazánk eddigi uniós tagságát, az uniós intézményekben való részvételünkkel kapcsolatban azonban arról beszélt, hogy Magyarország gazdasági, népességi és politikai súlyán alul képviselteti magát. Deli Gergely szerint a karrierprogram mérföldkő az uniós feladatokra készülők támogatásában. A rektor kiemelte, hogy az Unió

tagjaként nemcsak hazánkra, hanem az NKE-re is számos fontos feladat hárul az európai integrációról szóló nemzetközi konferenciák, eszmecserék megszervezése során, illetve a közigazgatási szakemberek utánpótlásának képzésében. Az eseményen bemutatták a Ludovika Egyetemi Kiadó gondozásában megjelent és Navracsics Tibor, Schmidt Laura, Tárnok Balázs által szerkesztett Úton a magyar uniós elnökség felé című kötetet is.

A diplomaták a jövő alakítói

A Magyar Diplomáciai Akadémia hazánk első olyan intézménye, amely biztosítja a magyar diplomáciai szolgálat egységes, magas szintű elméleti és gyakorlati képzését, valamint az utánpótlás-nevelést – hangsúlyozta megnyitóbeszédében Pacsay-Tomassich Orsolya, a Magyar Diplomáciai Akadémia (MDA) elnöke a képzés évnyitó ünnepségén a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Ludovika Főépület Szent László Kápolnájában. A Külgazdasági és Külügyminisztérium (KKM) által alapított MDA célja, hogy hazai és külföldi oktatók bevonásával, nemzetközi szinten versenyképes képzést nyújtson külügyi és külgazdasági területen. A KKM, valamint az NKE együttműködésén alapul az Akadémia Diplomataképző Programja (DKP) és Diplomáciai Vezetőképző Programja (DVP), az ezek keretében megvalósuló képzések biztosítani kívánják a közigazgatás külügyi feladatait ellátó szakemberek utánpótlását és továbbképzését. 2023 szeptemberében a negyedik évfolyam hallgatói kezdik meg tanulmányaikat a Ludovika Campuson.

Szöveg: Páhy Anna,

Sallai Zsófia, Szabó Réka Zsuzsanna

Fotó: Szilágyi Dénes

Somorjai Gábor

nemzetközi rendészeti szakmai emlékverseny

A Ludovika Sportegyesület nevében Kovács Gábor r. vezérőrnagy nyitotta meg a Rendészettudományi Kar (RTK) által szervezett, immár második Nemzetközi Rendészeti Szakmai Kupát. A csapatoknak változatos körülmények között kellett helytállniuk: falmászás, lövészet, taktikai-ügyességi verseny, fegyver szét- és összeszerelése, valamint erőnléti feladatok is szerepeltek a versenyszámok között.

A Nemzeti Közsolgálati Egyetem (NKE) Rendészettudományi Kara és a Ludovika Sportegyesület a fiatalon elhunyt Somorjai Gábor r. hadnagy tiszteletére évek óta emlékversenyt rendez. Az RTK egykori hallgatója, a Tonfa Szakosztály instruktora 2018 januárjában hunyt el 31 évesen. Kovács Gábor r. vezérőrnagy a megnyitón hangsúlyozta, külön erénye a speciális ismereteket követelő feladatokból álló versenynek, hogy abban vállalva bizonyítják szakmai felkészültségüket a már végrehajtásban, oktatásban szolgálatot teljesítők és a még tanulókkal foglalkozók. A megmérettetésen szolgálati helytől függetlenül hallgatók, tisztjelöltek, oktatók és hivatásos állományú

versenyzők egyaránt indulhattak. A négyfős csapatok összetétele a felsoroltak szerint lehetett növekedék, aktív, illetve vegyes kategória. Az egyes versenyszámokban esetenként csak három fő versenyzett a pályák leírásainak megfelelően. Az emléktorna pályái között szerepelt egyebek között falmászás, fast rope, erőnléti feladatok, lövészet, akadálypálya, taktikai-ügyességi verseny, elsősegélynyújtás, intézkedéstaktika, fegyver szét- és összeszerelése, valamint biztonságiöv-szimulátor. A falmászásnál egy nehezebb, több pontot érő és egy könnyebb pálya közül választhattak a versenyzők, csapatok.

Az erőnléti hétpróbában a fekvőtámaszok, guggolások mellett homokban kellett közös futással abrónsot cipelni, majd fekvényomással és kettelbellel felhúzásával, tolózkodással, ergométerrel kellett folytatni, emelve a hétpróbában szereshető összpontszámot. Az akadálypályához bemelegítésként félperces gázálarcos gumiabroncs-kalapálás, majd -forgatás szolgált. Elsősegélynyújtásra pedig a következő feladatokból készültek a csapatok: stabil oldalfekvésbe helyezés; vérzésesillapítás – taktikai érszorító használatával (CAT); BLS – alapszintű újraélesztés, CPR (sérült megközelítése, segítségkérés, mentő értesítése, légzésvizsgálat, újraélesztés Ambu babán mellkaskompresszióval); izolációs fólia használata, hővédelem; vérzésesillapítás; egészségügyi csomag összeállítása. Ezután a Rendészeti Oktatási Épület és Kollégium intézkedéstaktikai termében extrém környezetben intézkedtek a csapatok. A fegyverismeret keretében PA-63, AMD-65, CZP-09 és CZ Scorpion EVO fegyvereket kellett darabokra szedni, majd összerakni.

Az AMD-65 gépkarabély szét- és összeszerelése szintén gázálarcban, időre történt. A versenyre nevezett 34 csapatból a hazaiakon kívül két-két csapattal indult Románia és Szerbia, eggyel Szlovákia. Az RTK-t a megmérettetésen

négy csapat képviselte, a Jumping Jack, a Ludovika Defendo SE, az Amazonok és a Tonfa Pink. A hivatásos kategóriában az induló húsz csapat közül első helyezést ért el a BRFK VIII. kerületi Rendőrkapitánysága, második helyezett lett az Országgyűlési »

Őrség csapata, a dobogó harmadik fokára pedig a romániai SIAS csapat állhatott. Hallgatói kategóriában első helyezett lett az UCIPS, a belgrádi székhelyű Bűnügyi Nyomozás és Rendőrségi Tanulmányok Egyetemének csapata, a második helyen az RTK Jumping Jack csapata, a harmadikon pedig az Adyseals csapat végzett. Vegyes kategóriában az első helyezettnek járó díjat a Team 5FK nyerte el, második lett a Wombat Tactical csapata, harmadik pedig az AOCU csapata. A vándorserleget elnyerő összesített győztes – a VIII. kerületi csapat tagja – idén az RTK-n frissen végzett Csizmazia Benedek r. hadnagy lett.

Szerző: Deák József
Fotó: Szilágyi Dénes

A közrend és a haza védelmében

„A Ludovika nemzeti történelmi emlékhely, ide kötődik a magyar tisztképzés, a haza szolgálata, a kötelesség, a becsület, a rend eszmeisége” – hangzott el a már hagyományosan kora ősszel megrendezett Rendészeti Alumni találkozón, amely a bajtársi összetartozás ünnepe a Nemzeti Közsolgálati Egyetem (NKE) Rendészettudományi Karán (RTK). A jubilánsok, azaz a 10, 20, 25, 30, 35 és 40 éve végzetek oklevélátadó ünnepségét az NKE Ludovika Főépület Széchenyi Disztermében tartották meg.

A rendezvény elnökségében helyet foglalt Kovácsné dr. Szekér Enikő személyügyi helyettes államtitkár a Belügyminisztérium (BM) képviselőjében; Christián László r. dandártábornok, az NKE oktatási rektorhelyettese; Janza Frigyes ny. r. vezérőrnagy; Boda József ny. nb. vezérőrnagy; valamint Kovács Gábor r. vezérőrnagy, az RTK dékánja. »

„Minden embernek megvan a saját küldetése. Nekünk ez a hivatásunk, amelyben konkrét és jól meghatározható feladatot hajtunk végre” – emelte ki köszöntőjében Kovács Gábor. Az RTK dékánja egyebek mellett ismertette: a rendészeti felsőoktatás 1971-ben indult az NKE egyik jogelőd intézményében, a Rendőrtiszti Főiskolán. A kar kiemelt figyelmet fordít a gyakorlatias oktatásra, a tiszteletre nevelésre, a szakmai ismeretek, az idegen nyelv és az informatikai tudás átadására – hangsúlyozta az RTK dékánja. Hozzátette: a kerek évfordulások ünnepélyes keretek között vehetik át emléklapjaikat, és közösen emlékezhetnek a diákévekre, amelyek meghatározták szakmai tudásukat és felkészültségüket. „A Rendészettudományi Karon folytatjuk elődeink munkáját. A hivatásunk szeretetére, az emberi értékek megbecsülésére, a becsületes munkára, a példamutatásra és a tiszteletre neveljük hallgatóinkat” – nyomatékosította Kovács Gábor. „Sokunk számára ez az időszak egész életünket meghatározta, és a kezdeti – talán kicsit romantikus – elképzelésünket életre szóló elkötelezettséggé formálta. Ennek köszönhetően maradtunk egy kiszámítható, örökké tartónak hitt pályán, amelyért semmilyen áldozatot nem tartottunk soknak” – emlékezett válaszbeszédében Béndek József nyá. r. altábornagy. Hozzátette: az NKE RTK alumni ünnepe sajátos helyet jelent a számtalan felsőoktatási intézmény öregdiák csoportjainak horizontján, hiszen különleges szerepre készítettek fel a megjelenteket az egykori Alma Materben. „Mi, akik itt vagyunk,

egykor elköteleződünk valami mellett, ez a haza és a népünk szolgálata, ez az, ami összeköt minket. A katonai eskü és a tiszti fogadalom, amit egykor letettünk, egy életre szól és kötelez. Még akkor is, ha időközben az élet szeszélye más és más területre, pályára szórt szét bennünket” – fogalmazta meg Béndek József.

A beszédek után Kovács Gábor r. vezérőrnagy átadta a kerek évfordulós jelenlevők számára az emléklapokat. A 10, 20, 25, 30, 35 és 40 éve végzetek tiszteletére Hagen Balázs másodéves tisztjelölt harmonikaszólóját, Farkas Johanna egyetemi docens szavalatát és a Készenléti Rendőrség Zenekarának játékát hallgathatták meg a résztvevők. Az ünnepség további részében koszorúzás következett A közrendért, a haza biztonságáért életüket vesztett hősök emlékművénél. Az RTK nevében koszorút helyezett el Kovácsné dr. Székér Enikő, a BM személyügyi helyettes államtitkára; Christián László r. dandártábornok, az NKE oktatási rektorhelyettese; Kovács Gábor r. vezérőrnagy, az RTK dékánja; valamint Béndek József nyá. r. altábornagy.

„A közrend és a haza védelme nem csupán egy szakmai kötelesség, hanem egy életforma, amelyet mindannyian vállalunk” – hangsúlyozta Koósz Nóra r. tisztjelölt, a HÖK elnöke az elhunyt bajtársakra emlékezve. „Tudás és tapasztalat, elszántság és újítások, hagyomány és fejlődés, mindez együtt formálja a Rendészettudományi Kar életét és identitását” – zárta beszédét Koósz Nóra.

Szöveg: Páhy Anna
Fotó: Szilágyi Dénes

„Tanuló fiatalok és katonák közé mindig jó szívvel megyek”

Katonai pályafutása során elért mindent, amit egy katona elérhet. Szakaszparancsnokként kezdte, nyolc éven keresztül a Magyar Honvédség „első számú katonája” volt vezérkari főnökként, majd honvédelmi miniszterként fejezte be aktív pályafutását. Ma az NKE magántanára, az NKE HHK oktatója. Benkő Tibor nyá. vezérezredessel beszélgettünk.

● **Korábban katonaként, később honvédelmi miniszterként felügyelte a katonai felsőoktatást. Akkor meghatározta az intézmény számára a szakmai irányt, megfogalmazta az elvárásait és az elérendő célokat. Változott-e azóta az Önben kialakított kép a tisztképzésről?**

A véleményem és a felfogásom alapvetően nem változott meg a tisztképzéssel kapcsolatban. A mai napig az az álláspontom, hogy olyan tiszteket kell képezni és oktatni, akik a hivatásuk szakterületeit kiválóan ismerik, és az elméletben megszerzett ismereteket a gyakorlatban mesterien tudják alkalmazni. Természetes, hogy a kor előrehaladtával újabb és újabb kihívások elé néz a világ, és ehhez a tisztképzésnek is alkalmazkodnia kell.

Fontosnak tartom, hogy a leendő tisztek az általános műveltség elsajátításán túl pedagógiailag is jól felkészült vezetők legyenek. Amikor főiskolai hallgató voltam, mi rendkívül nagy óraszámban tanultuk a pedagógiát, pszichológiát elsősorban azért, mert egy parancsnokkal, egy tiszttel szemben nemcsak az volt az elvárás, hogy jól tudjon vezetni és irányítani, hanem az is, hogy egy szélsőséges krízishelyzetben is jó és követendő vezető tudjon lenni, és szót értsen mindenkivel. Tehát a katonai vezetőnek a katonai tudás mellett alkalmazható pszichológiai és pedagógiai ismeretekkel és egyéb kapcsolati tőkével is rendelkeznie kell. Az általános műveltség tekintetében pedig legyen alkalmas arra, hogy erősítse a Magyar Honvédség és a tisztikar presztízsét.

● **Kiskunhalason szakaszparancsnokként kezdett, és megannyi beosztás után Debrecenben dandárparancsnokként, majd Székesfehérváron összhaderőnemi parancsnokként is szolgált. Van olyan eleme az oktatásnak, amit a korábbi évekből áttemelne vagy hangsúlyosabbá tenne?**

Ahogy a körülöttünk lévő környezet is folyamatosan változik, úgy változik mindenhol a pályakezdő tisztekkel szembeni elvárás, és ez így helyes. Az önálló tisztképzésre a legnagyobb hatással a bolognai folyamat volt, amelyet megítélésem szerint a honvédség szempontjából lehetett volna hatékonyabban is kezelni. A bolognai folyamat egy általános felkészítési formát irányozott elő, holott a leendő tisztek képzésénél a gyakorlati felkészítésnek komoly szerepe van.

Már vezérkari főnökként is azt szorgalmaztam, hogy fektessünk nagyobb hangsúlyt a gyakorlati képzésekre. Például amikor főiskolás voltam, engem négy éven keresztül tüzértisztnak képeztek, és ebbe belefért még a pedagógiai képzés is. A fő felfogás az volt, hogy az első helyen a szakma megismerésének kell állnia. Éppen ezért nagyon sok gyakorlati képzésünk volt, és a főiskola utolsó évében négy és fél hónapot csapatnál, úgynevezett

szakosító képzésben töltöttünk. A tiszti beosztásba történő kinevezésünkkor mégsem voltunk eléggé gyakorlatias szakemberek. Ezt most sem lehet elvárni egy pályakezdő fiatal tiszttől, hiszen az igazi tudást az elméleti ismeretek és az életben szerzett gyakorlati tapasztalatok összessége adja. Azonban ezzel együtt meg kell tudnunk oldani, hogy egy pályakezdő igenis el tudja látni azt a felelősségteljes beosztást, amely adott esetben egy csapatnál majd várni fogja.

● **A Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program keretében megérkeztek az új, modern haditechnikai eszközök. A HHK-n azonban még a régi típusú eszközöket alkalmazzuk. Mi erről a véleménye?**

Valóban, a Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program keretében számos haditechnikai eszköz váltása már megtörtént, vagy folyamatban van. Az lenne a helyes, ha ezek az eszközök nemcsak a Magyar Honvédségben,

hanem párhuzamosan az oktatásban is megjelenének, mert a katonai szervezethez kikerülő fiatalok csak akkor lesznek eredményesek, ha ismerik az új technikai eszközöket és az azokkal kapcsolatos új eljárásrendeket.

Ha erre nincs lehetőség, akkor meg kell teremteni annak a feltételét, hogy átmenetileg a honvédtisztjelöltek a megfelelő katonai szervezeteknél kapják meg a felkészítéseket. Természetesen ennek is vannak árnyoldalai, mert a katonai szervezetek és az ott szolgáló katonák feladata, valamint az oda rendszeresített technikai eszközök rendeltetése elsősorban nem ez. És ne feledkezzünk meg az oktatói állományról sem. Nekik is lehetőséget kell adni arra, hogy megfordulhassanak azon katonai szervezeteknél, ahonnan újabb és újabb információkat, ismereteket szerezhetnek.

● **Órákat tart a katonai felsővezető szakirányú továbbképzési szakon is. Ön szerint a felsővezetői képzés**

tematikáján kell-e valamit változtatni? Milyen érzés volt olyan katonákat oktatni, akikkel még együtt dolgozott vezérkari főnökként?

A felsővezető-képzés kapcsán úgy gondolom, hogy a harcvezetés képzését mindenféleképpen előtérbe kell helyezni. A harcvezetés alatt a háborús vezetést is értem, a különböző krízishelyzetekkel együtt. Ennek a gyakorlati példáját szerencsés lenne megvalósítani. Ahogy korábban említettem, rendkívül fontos az elméleti tudás, de a felsővezető-képzésnél is úgy kell annak érvényesülnie, hogy a katona be is tudja azt gyakorolni. Jőmagam az Akadémiát a volt Szovjetunióban végeztem, a felsővezetői képzést pedig az Amerikai Egyesült Államokban. Mindkét helyszínen rendkívül sok gyakorlati tevékenységben volt részünk. Különböző beosztásokba kerültünk, és azokban, azokon keresztül sajátítottuk el törzsgyakorlás keretében az ismereteket.

Egy felsővezető-képzés akkor lesz hatékony, ha nem csak egy szűk területre koncentrált képzésként működik. Az Amerikai Egyesült Államokban például elvittek minket nagyvárosokba, és ott helyben mutatták meg azt, hogy különböző területeken hogyan működik krízishelyzetekben az állam és a város vezetése. Megismertük a nagyvárosi közlekedés, az egészségügyi ellátás, a bankszektor, az energiaellátás rendszerét, az ottani krízishelyzetek kezelésének lehetőségeit, a krízishelyzet felszámolására irányuló tevékenységek és szereplők munkájának összehangolását. Mindez nem katonai tudás, de egy katonai felsővezetői felkészítésben részt vevő katonának tudnia kell, hogy különleges jogrend esetén hogyan lehet az ország honvédelmi feladatait összehangolni. Igazából nálunk az ilyen mélységű képzést nem látom. Azonban időszerű lenne, mert 2021-ben a Parlament elfogadta a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról szóló törvényt. Ebben benne van az, hogy egy országot mire kell felkészíteni.

Maradjunk a koronavírus okozta válsághelyzetnél. Ha egyes elemek túlterheltek, mint például az egészségügy volt, az a legfontosabb kérdés, ki hogyan tud segíteni. Miben tudja például a honvédség ezt az ágazatot támogatni? Váratlan helyzet bármikor kialakulhat, de mit kell ahhoz csinálni, hogy ne alakuljon át az egész krízishelyzetté? Ezt kell tudnia és megtanulnia egy felső vezetőnek.

Hogy milyen volt a hétköznapi nevén nevezve vezérkari tanfolyamosokat oktatni? Őszintén szólva jóleső érzés volt. Katonák közé mindig jó szívvel megyek, jól érzem magam közöttük, úgy érzem, értjük egymás gondolatait. »

Benkő Tibor nyá. vezérezredes tart előadást a katonai felsővezetői képzésen, a Ludovika Főépületben

● Sokszor tartott vendégórákat, előadásokat katonáknak. Itt, az egyetemen a nemzetközi biztonság- és védelempolitikai szakos civil hallgatókat is oktatja. Érez különbséget hozzáállásban, szemléletben, tanulási módszerben a katonai és a civil hallgatók között?

Nem szabad, hogy nagy különbség legyen a civil és a hivatásos hallgatók között. A civil hallgatók is rendkívül elkötelezett, elhivatott fiatal hölgyek és urak, látom a célkitűzést előttük. Jól felkészültek, széles körű ismeretekkel rendelkeznek, csak elismeréssel tudok szólni róluk. A felkészültségük mellett a figyelemmel sem volt semmi gond. Talán egy dolgot tudok említeni, ami kissé szokatlan volt nekem. Ez pedig az, hogy ha jelentkeztek, mert kérdezni vagy mondani akartak valamit, nem álltak fel. Ülve maradtak. Én úgy szocializálódtam a katonai pályám alatt, hogy ha megszólítottak, felálltam, vagy ha megszólítottam valakit, akkor az illető felállt, ezzel is megadva a tiszteletet a másiknak. Náluk nincs ilyen. Ez jelenleg furcsa nekem.

● Szigorú oktató?

Úgy gondolom, igen. Engem úgy ismernek, hogy szigorú és követelménytámasztó vagyok. Mindent megtettem annak érdekében, hogy a hallgatók elsajátítsák az általam tolmácsolt ismereteket. Mélységében kidolgozott slide-okat, szemináriumi és kérdezői lehetőségeket biztosítottam nekik, vagyis ha én komolyan vettem az ő oktatásukat, akkor tiszteljenek meg azzal, hogy ők elsajátítják az általam elmondottakat. Mindezek mellett úgy gondolom, a szigorral párhuzamosan megértő, igazságos és segítőkész vagyok.

Tiszti korom óta egy ötös követelményt állítottam fel: egy vezető legyen szigorú, követelménytámasztó, minden területen következetes, példamutató és emberséges. Egyik sem mond ellent a másiknak, és ez az ötös követelmény

minden vezetőnek a sajátja kell hogy legyen. Az oktatásban ugyanezeket az elveket vallom, de megadom a lehetőséget a javításra.

● Az ifjabb generáció ma már sokkal kritikusabb tud lenni akár oktatás, akár más egyéb, számukra fontos témákkal kapcsolatban, mint mondjuk 15 évvel ezelőtt. Volt olyan téma, ami vitát generált vagy vitára adott okot? A témához való hozzáállásukból, a megnyilvánulásukból látszik az érdeklődési körük. Mint korábban említettem, rendkívül elhivatottak és tájékozottak. Utánanéznak az irodalomnak, meghallgatják a híreket, azokból következtetéseket vonnak le. Az óráimon, amikor egy ismert témáról beszélünk, én hozzászerek még gondolatokat, új összefüggésekre világítok rá. Ez elgondolkodtatja őket.

Egy vezető legyen szigorú, követelménytámasztó, minden területen következetes, példamutató és emberséges.

Például az orosz–ukrán események viszonylatában érdekes volt hallani, hogy ki hogyan látja, miért keletkezett ez a háború. Voltak-e látható előzményei? A háborút egyértelműen elítélik, de foglalkoztatja őket, hogy mi váltotta azt ki. Keresik az ok-okozati összefüggéseket. Hogy ki milyen következtetésre jut, okot ad a véleménykülönbségek megalkotására, és ebben ők partnerek. Nagyon szimpatikus, amikor ők tesznek fel kérdéseket. Nem baj, ha ütközik a véleményünk, nem baj, ha vitatkozunk, mert az előrébb viszi a hallgatót is, és az oktatót is. Az különösen jó, amikor az egyik fél meg tudja győzni a másikat valamiről.

● Mennyire volt elégedett a csoport munkájával, a tanuláshoz, a szakmához

való hozzáállásukkal, és útravalóul mit tanácsolt nekik?

Maximálisan elégedett voltam velük: nyitottak és érdeklődők. Az viszont látható, hogy ugyanúgy, mint a honvédtisztjelöltekénél, nekik is nagy szükségük lenne gyakorlati képzésre. Mit tanácsoltam nekik a későbbiekre nézve? A záróvizsgáról hoznék példát: volt, akinek nem úgy sikerült a vizsgája, ahogy gondolta vagy szeretne volna. Az eredményhirdetés után odamentem a beszélgető csoportokhoz, és bizony egyesek el voltak keseredve az eredményeik miatt. Azt mondtam nekik, hogy ennek a vizsgának az eredménye fontos a továbblépés szempontjából, de az igazi vizsgát majd az élet fogja hozni. Ha ez nem úgy sikerült, ahogy szerették volna, az egyáltalán nem jelenti azt, hogy az életük sem úgy fog alakulni, ahogy eltervezték. Lesznek majd nehezebb és könnyebb pillanatok az életükben, de nem a vizsgaeredmények fogják azt meghatározni. Az egyikőjük ezek után írt is nekem egy e-mailt, amelyben megköszönte a szolidaritásomat, és megírta, hogy milyen jólestek neki akkor a szavaim.

● Amikor eldöntötte, hogy szerepet vállal a katonai felsőoktatásban, milyen hosszabb vagy rövidebb távú célokat fogalmazott meg magának? A Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program összeállítása, elindítása még vezérkari főnöki beosztásomban történt, és honvédelmi miniszterként szolgálva kapta a legnagyobb lendületet. Azt szeretném, ha ez a program mind az oktatás, mind pedig a tisztképzés vonatkozásában sikeres és eredményes lenne. Természetesen örülnék annak is, ha valamelyik leendő doktorandusz a jövőben fel tudná dolgozni a Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program témáját, de nem siettetek semmit, úgy gondolom, ennek is eljön az ideje.

Szerző: Németh-Zsohár Agnieszka

Fotó: Szilágyi Dénes

„Szép és dicsőséges dolog a hazáért meghalni. (...) Még szebb a hazáért élni!”

Kemény katona, érzékeny lélekkel. Az MTA doktora, az NKE professzora, a Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar legmagasabb rendfokozatú aktív tábornoka, aki rajong az irodalomért, és Adyt idézi az interjúban. Tekintete Charles Bronsoné, de vonásai ellágyulnak, ha a hadirégészetről mesél. Évekig úgy köszönt: „Jó szerencsét!”, ám a szorgalomban hisz, nem a jó szerencsében. Fáradhatatlan és nyughatatlan. Fegyelmezett. Szenvedélyes. Szíve örökre a családjáé, a költő-hadvezér Zrínyi Miklóse és az újpesti lila-fehéreké.

Padányi József portréja

Az MTA Hadtudományi Bizottság tagja, az NKE Katonai Műszaki Doktori Iskola vezetője, az Országos Tudományos Diákköri Tanács Had- és Rendészettudományi Szakmai Bizottság vezetője. 18 szakmai kitüntetés és 6 tudományos díj birtokosa, számos könyv, számtalan tanulmány szerzője, mégis a családjára a legbüszkébb. Géplakatosi végzettsége is van, a Kossuth Lajos Katonai Főiskolán üzemmérnökként, a Zrínyi Miklós »

Padányi József vezérőrnagy a Bécsi Szépművészeti Múzeumban, kezében az eredeti Zrínyi-szablyával

Katonai Akadémián harcászati hadműveleti képesítésű tisztként végzett. Szakmai karrierjének csúcsa az SFOR műszaki főnöki beosztása volt Szarajevóban, ám vezetői képességeit nem csak egyenruhában kamatoztatta. Rektorhelyettesként alapításától nyolc éven át meghatározó vezetője volt egyetemünknek, illetve jogelőd intézményének, a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemnek rektorhelyettesként és rektorként. Életét végigkísérik a jelképek, ezek jelentőségére is megtanít. De nemcsak tanít, tanul is minden pozícióban, minden szituációban. Igazi csapatjátékos. Neki és kollégáinak köszönhetjük Zrínyi-Újvár helyének megerősítését. Vallja, a legfontosabb az együttműködés, a magányos Don Quijoték ideje lejárt, csapat kell!

„Kapitány a primum mobile és lelke a seregnek”

Vezetőnek lenni nem hálás feladat. Jó vezetőnek lenni különösen nehéz. Népszerű, ugyanakkor jó vezetőnek lenni lehetetlen. Nem létezik olyan döntés, amely mindenki számára kedvező. Ha az ember döntést hoz – mert dönteni kell –, akkor óhatatlanul érdekeket fog sérteni. Ez okozza a vezető magányosságát egyenruhában és öltönyben egyaránt – vallja Padányi tábornok. „Nem vagyok jobb vagy rosszabb vezető, mint más. Mindenkinek van erőssége és gyengéje. Ez személyiség, neveltetés, szocializáció kérdése is. Én katonaként szocializálódtam, az erősségeim közé sorolhatjuk, hogy jól vagy rosszul, de

tudok dönteni, minket erre neveltek kadét korunk óta. Bármilyen posztot töltöttem be, nem félttem a – sokszor keserves – döntésektől sem, persze ezek elkísérnek, kísértének életem végéig. Katonaként könnyebb, van egy szigorú hierarchia és szolgálati szabályzat. Véleménye lehet bárkinek, de a parancsot attól még végre kell hajtani.”

Egy katona legnagyobb ereje a lelkében van. Padányi tábornok sok mindent látott, tapasztalt, tanult, egyebek mellett kezelni a változásokat, (éles) váltásokat. „Egyszer minden vezetői poszt, minden misszió véget ér, ez a világ rendje. Tudni kell, mikor kell abbahagyni!” Az első missziója során tizenkét hónapig volt Boszniában. Egy pörgős, reggeltől estig munkával teli időszak után itthon nem találta a helyét. Ha végigment a folyosón, a lendülettől lejtett utána a tapéta. Egy hónap kellett, mire kezelni tudta a megváltozott helyzetet.

A rektorhelyettesi pozíció elhagyására már tudatosan készült. Ma már több időt, nagyobb energiát fordíthat a Katonai Műszaki Doktori Iskola (KMDI) vezetésére, a tanításra

– minden képzési formában – és az örök szerelemre, a Zrínyi-kutatásra. Tanítani nagyon szeret, szívesen vállalja az ezzel járó kihívásokat is.

Amikor kiállsz a katedrára, szembenézel a hallgatókkal, villámgyorsan kiderül, mennyit érsz.

„Ha a hallgató az ötödik percben a telefonját nyomkodja vagy szundikál, akkor nem vagy jó. Ha sikerül a figyelmüket fenntartani, sikerül őket vitára ingerelni, adott esetben provokálni, akkor válik igazán hatékonyá az oktatás és a nevelés.”

„Fegyver kívántatik, és jó vitézi resolutio!”

Műszaki tisztként végzett, építőgépészként szolgált különböző alakulatoknál, szakmai pályájának csúcsa az 1999-ben Szarajevóban eltöltött fél év, az SFOR műszaki főnöki beosztása. „Egy nemzetközi törzset vezettem, amelyben tizenhét különböző országból közel ötven tapasztalt ember szolgált, volt, aki háborúból jött. Más-más kulturális háttér, habitus, megközelítés, testbeszéd. Ezeket kellett összefésülni úgy, hogy hatékony törzs alakuljon ki. Fantasztikusan szép munka volt, elfogadtak, barátságban váltunk el. Ott a műszaki tervek nem a fióknak készültek. Ha építettünk egy hidat, azon átment az autó, ha fölszedtük az aknákat egy területen, arra rámentek az emberek, nem lehetett hibázni. Rendkívül hasznos volt, rengeteget tanultam, külön kihívást jelentett, hogy angolul kellett kommunikálni. Előtte a Magyar Műszaki Kontingensnél szolgáltam Boszniában törzsfőnökként, majd parancsnokhelyettesként, az előljáróim a munkám alapján gondolhatták, el fogom tudni látni a műszaki főnöki posztot is. A kinevezés már önmagában megtiszteltetés, szakmai elismerés volt, a küldetés végrehajtása pedig sikerélmény

és motiváció a továbbiakhoz. Nem titok, az MTA-doktori dolgozatom jelentős részén azokon a tapasztalatokon alapszik, amelyeket Boszniában szereztem.”

„Adj nekem tanulóknak szívet”

A fegyelmet az általános iskolában, a katonai főiskolán és a katonai akadémián is erősítették benne, de az alapokat a szülői házból hozta. A Kossuth Lajos Katonai Főiskola, majd a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia után rövid időn belül a Magyar Honvédség vezérkarához került, a szárazföldi főcsoportfőnökséghez az akkori műszaki főnök segítőjeként. „Onnantól elképesztő tempó kezdődött az életben. Állandóan külföldön voltam, ezért meg kellett tanulnom angolul. Az is előfordult, hogy Ferihegyre megérkezve csak bőröndöt cseréltem, és indultam tovább. Rengeteget utaztam, nagyon fárasztó volt. Ezután pedig kezdődött a missziós világ... Úgy gondolom, az életben az elmélet és a gyakorlat nagyjából egyensúlyba került mindezekkel, nemigen mondhatják a hallgatók, hogy olyan dolgokról beszélnek, amit nem tapasztaltam.”

Padányi tábornokkal kapcsolatban az újpesti lila-fehérek iránti rajongás témája megkerülhetetlen. E szenvedélyes elköteleződés története a következő. A hatvanas évek közepén édesapjától kapott egy forintot ajándékba, vegyen rajta jelvényt. A jelvényárus bácsi véletlenszerűen egy Fradi-jelvényt adott a hétéves kisfiúnak, mire édesapja azt javasolta, cserélje ki. Másodjára egy újpesti dózsásat kapott, megtartotta. „Ha az ember elkötelezte magát gyerekkorában valami mellett, akkor az örökre vele marad.”

Így lett csapata az UTE, színe a lila. Egyetemi szobájában pedig a könyvek armadája; a Zrínyi-szablya hiteles másolata és a 17. századi muskétagyolyók békésen megférnek a lila illatgyertyával és a lila egészségügyi maszkok diszkrét garmadájával.

A cím és alcím idézetei a költő-hadvezér Zrínyi Miklóstól származnak.

Szerző: Páhy Anna, Fotó: Szilágyi Dénes

Védelem vagy jólét?

Védelem ÉS jólét!

A másfél éve tartó orosz–ukrán háború kapcsán időről időre szóba kerül az ún. „Ágyú vagy vaj” gazdasági dilemma. A közgazdaságtanban a dilemma egy ország védelmi és jóléti kiadásainak kapcsolatát mutatja be. Eszerint a nemzetnek választania kell, hogy az aktuális helyzetnek, igényeknek megfelelően egyik vagy másik, védelmi vagy jóléti irányba mozdítsa el a kiadásokat. Arról, hogy a hadi/védelmi kiadások és a jóléti kiadások a valóságban milyen kölcsönhatásban állnak egymással, Kutasi Gábort, az Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar tanszékvezető egyetemi docensét, a Gazdaság és Versenyképesség Kutatóintézet intézetvezetőjét kérdeztük.

30 bonum PUBLICUM

● **Honnan ered az említett modell elnevezése?**

A „Guns or butter” megfogalmazás eredetileg politikai vitában merült fel. 1914-ben az Egyesült Államok egyik szenátora, Ellison D. Smith használta először egyik beszédében. Napjainkban azzal kapcsolatban hallunk róla többet, hogy Magyarország a hadi kiadások elérendő szintjének a GDP-je 2%-át tűzte ki célul.

● **Két százalék az összjövedelemből sok vagy kevés?**

A százalék arányt jelent. Két százalék óriási szám abszolút összegben egy ember szemszögéből, de nagysága függ az adott ország jövedelmétől. Ha Magyarország költi el a GDP-je 2%-át, az nagyjából a 30–40%-a annak – abszolút mennyiségben, összegben –, mintha Ausztria költené el a saját 2%-át. A védelmi kiadások, illetve a haderő tekintetében azonban nem az arányoknak, hanem az abszolút mennyiségeknek van szerepe, azaz hány harckocsija, vadászgépe, gránátja van az adott országnak, hány órát repülnek a pilótái, mennyire jól képzettek stb.

Ha makroszinten nézzük, bár nem vagyok katonai szakértő, akkor azt is mondhatnám, hogy Magyarország 2%-os vállalása, NATO-tagországi kötelezettsége európai összefüggésben se nem sok, se nem kevés, hanem inkább nem feltétlenül elég. Ugyanakkor célkitűzésről, vállalásról van szó, ami önmagában még nem jelent

Orbán Viktor miniszterelnök beszédet mond a Rheinmetall gyárátadó ünnepségén, Zalaegerszegen

tényleges kiadást. Érdekes jelenség, hogy a nemzetközi szervezetekben a tagjelölt országok kötelezettségeket vállalnak, majd amikor teljes jogú taggá válnak, elfeledkeznek a kötelezettségek teljesítéséről. A jelenségre különböző magyarázatok vannak, a leginkább elfogadott definíció szerint ez az ún. potyautas magatartás. Ez a hozzáállás volt jellemző Európában – a britek és a görögök kivételével – az orosz–ukrán háború kitöréséig.

● **Hogyan változott meg ez a hozzáállás 2022 februárja óta?**

A közvetlen fenyegetettség megváltoztatta a laza, felelőtlen típusú védelmi politikát. Politológiai elemzések szerint amikor egy adott ország közvéleménye elkezd félni (adott esetben a háborútól), akkor az ország vezetői politikai megfontolásból a félelemre reagálnak, vagyis a védelemre költenek. Ha a közvélemény nem félné, nem költenének erre, mert (kizárólag) politikai értelemben pazarlás lenne.

● **A hadi/védelmi kiadások valóban visszafogják a jólétet?**

Az eredeti közgazdaságtani dilemma, az „Ágyú vagy vaj”, vagyis feltevés, ami statikus megközelítés. A valóságban azonban – nagyon sok tanulmány bizonyítja – nem lehet kimutatni ezt a közvetlen hatást. A való életben nem statikus, hanem dinamikus forgatókönyv szerint zajlanak az események, a dolgok egymásra halmozódnak, a hatások egymásra rakódnak, hosszú távú hatások alapján halmozati következmények alakulnak ki. Ezt a közgazdaságtanban úgy nevezik: multiplikátorhatás. Tehát ha a haderőfejlesztés tekintetében nem egyszerűen többet költünk hadi eszközökre, hanem ennek következményeként beruházások jönnek létre, többletfoglalkoztatás figyelhető meg, akkor a jelenséget a II. világháborúban már megismert és leírt *háborús konjunktúrának* nevezzük. A dinamikus dilemma tehát az, hogy ha fegyverre költünk, akkor az jár-e növekedési áldozattal és a GDP lassabb növekedésével, ami redukálja

a jóléti kiadások alapját jelentő adóbevételei lehetőségeket. Ez a statisztikai elemzések alapján igazoltan reális növekedési kockázat.

● **Mit jelent számunkra 2023-ban a háborús konjunktúra?**

Gazdasági döntések hatására létrejött folyamatokat. A haderőfejlesztést úgy is meg tudom oldani, hogy megveszem a fegyvereket külföldről, de ez a megoldás nem erősíti a növekedési képességet. Ám úgy is kivitelezhetem, hogy én magam gyártom a felszerelést, amelyben benne foglaltatnak a ruhaipari, az élelmiszeripari, a fémfeldolgozási, a lőszeripari, a járműipari megrendelések és így tovább. Ebben az esetben a folyamat létrehoz egy jövedelem-multiplikáló, növekedést erősítő hatást.

● **Hogyan zajlik a haderőfejlesztés hazánkban?**

bonum PUBLICUM 31

Jövedelem-multiplikáló hatással, mondanok rá konkrét példákat. Várpalotán fog épülni egy közepes és nagy kaliberű lőszergyár a magyar állam és a német Rheinmetall vállalat közös beruházásaként, a termelés megkezdése 2024 végén várható. 2022 decemberében a magyar állam és a cseh Colt CZ Group közös vállalatot alapított kézi lőfegyverek gyártása céljából a magyar haderő lőfegyverekkel történő ellátására. A cég a HM Arzenál Zrt. kiskunfélegyházi telephelyén fog működni. 2023 januárjában elkezdődött az első Magyarországon készülő Lynx harcjármű gyártása a Rheinmetall zalaegerszegi telephelyén. Ezek a beruházások – számos más beruházás mellett – már önmagukban is növekedéserősítők, de további munkahelyeket indukálnak, amelyek kiszolgálják nyersanyagigényüket. Az ágazatban dolgozók elköltik a bérüket, a beszállítók a bevételüket, így jön létre a növekedést erősítő hatás.

- **Hogyan alakul a haderőfejlesztés, ha véget ér a háború?**

A háborús konjunktúrának valóban ez a gyenge pontja, mégis érdemes fenntartani a fejlesztéseket, hiszen egyrészt folyamatos exportlehetőségeket biztosítanak, másrészt a felgyorsult technológiai ciklusok miatt rá is vagyunk kényszerítve a folyamatos fejlesztésekre. Ráadásul a katonai fejlesztések eredményeképpen létrejött termékek nagyon hamar átkerülnek a civil iparágakba, öt éven belül vagy még hamarabb. Tíz évvel ezelőtt már lehetett vásárolni játékdronokat, ennek bevételeiből a drónfejlesztést lehetett finanszírozni. A fejlesztések eredményeként a harci drón az egyik leghatékonyabb fegyver lett. Tehát ha végre véget is ér a háború, a katonai fejlesztések piacosíthatók, és a háborús konjunktúra részeként fenntartják a beruházásösztönzést, illetve a beruházásalapú növekedést.

- **Ezek szerint a katonai és civil fejlesztések kölcsönösen segítik, erősítik egymást?**

Igen. 1914 óta, bő száz év alatt nemcsak az „Ágyú vagy vaj” dilemmát

tudtuk meghaladni, hanem rengeteg adatunk van gyakorlatilag mindenre, hiszen a big data korszakát éljük. Ma már nagyon könnyű ellenőrizni, milyen típusú hadi kiadások azok, amelyeknél fennáll a statikus szemlélet szerinti átváltási áldozat, sőt az is lehetséges, hogy egyszerre tudok költeni ágyúra és vajra is, mert az egyik erősíti a másikat azzal a típusú haderőfejlesztéssel, amely beruházási többlettel jár, növekedési többletet eredményez, aminek köszönhetően többet költünk (nem csupán vajra). De ma már a hadsereg sem úgy néz ki, mint az elméleti dilemma születésekor, az első világháború idején. Ma már szinergiákról van szó, egymást erősítő folyamatokról. És hazánkban, 2023-ban a fenti példákon végigvezetett beruházásokon és technológiai fejlesztésen alapuló haderőfejlesztésről.

Szerző: Páhy Anna

Fotó: Kismartoni Mátyás és Szakál Szabárd / HM Zrínyi Nonprofit Kft., honvedelem.hu

Néhány éve – pályázati forrásból – laboratóriumot alakított ki a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kara a szolnoki campuson. EKG, légzésfunkció-vizsgálat, testszenzoros vizsgálatok, érvizsgálat; az egyszerűbb antropometriai vizsgálatoktól a komplex terheléses méréseken át még a stresszterhelést és a regenerációt is képesek tanulmányozni a szakemberek a labor eszközeinek segítségével. Az egyetem közel százmillió forintból kialakított Terhelésélettani Laboratóriuma az ország öt legjobbja között van, és egyúttal fontos szerepet játszik a repülés élettani hátterének tudományos kutatásában is. Dunai Pál alezredessel, egyetemi docenssel beszélgettünk, aki a repülés humán tényezőinek integrált alkalmazására vonatkozó vizsgálatok szakértője.

- **A Terhelésélettani Laboratórium múltja a '90-es évek közepéig nyúlik vissza. Akkor csupán néhány eszköz alkotta a vizsgálati eszközparkot... Akkoriban a Repülőtisztviselői Főiskola Testnevelési Tanszékeként működünk, ott teremtettük meg a laboratórium elődjét: beszereztünk egy futószalag ergométert, egy kerékpár ergométert és – az akkor még nagyon fejletlenek számító – Medicor diagnosztikai táskákat, amiket egy tanszéki helyiségben helyeztünk el. Ezekkel az egyszerű tesztekkel az EEG-ig sokféle vizsgálatot végezhetünk; azonban mára eljárt felettük az idő, nem használjuk őket. Mindig is igény volt arra, hogy az egészségügyi**

terhelésélettan-diagnosztikai terület behozzuk az egyetemi képzésbe, és kutatóhelyként tudományos célokat szolgáljunk, elsősorban a repülésrel kapcsolatos emberi teljesítmény területén.

- **A légiközlekedés-biztonsághoz kapcsolódó tudományos potenciál növelése és integrálása (...)** című Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP) új fejezetet nyitott a laboratórium életében.

2016-ban nyertük el a projektet és láttunk neki a megvalósításnak, amely közel hat éven keresztül folyt. Ebben három kiemelt kutatási terület volt: az egyik az alternatív üzemanyagfajták repülésben való alkalmazhatóságával

foglalkozott, egy másik a pilóta nélküli légi járművek repüléstámogató meteorológiai rendszerével, a harmadik pedig a repülés humán tényezőinek integrált alkalmazására vonatkozó vizsgálatokra fókuszált – ez utóbbi területnek voltam a vezetője. Négy kutatói teamben (repülőorvosi, teljesítmény-élettani, pszichofiziológiai mérés, pályatesztes mérés) közel harminc embert foglalkoztattunk a pályázati időszak alatt. Számos együttműködést alakítottunk ki többek között a Testnevelési Egyetemmel (TE), a Debreceni Egyetemmel, az Eötvös Loránd Tudományegyetemmel (ELTE), a Pécsi Tudományegyetemmel és az MH EK Repülő Alkalmasságvizsgáló »

és Gyógyító Intézet kecskeméti Magasság-élettani Osztályának nemzetközileg elismert kutató orvosaival. A kutatói teamünkhöz csatlakozott a TE Élettani laborjának nemzetközi körökben ismert szakértője és az ELTE pszichológusképzésének egyik vezéralakja is. Az ő irányításával sikerült összeállítani azt a tesztbateriát, amellyel a pilótákat és a repülésirányítókat vizsgáljuk. Az itt kialakított Vienna tesztrendszer négyszáz különböző kompetenciát képes mérni az egyszerű szenzoros tesztekkel a személyiségtesztekig, amelynek segítségével komplett képet kaphatunk az alany képességeiről. Ebben a rendszerben évi 13–14 millió mérést végeznek közel negyven nyelven, ami nagy összehasonlítási alapot biztosít.

● **Milyen berendezések találhatók a laboratóriumban?**

A legegyszerűbb eszközök az antropometriai, az emberi szervezet méretét (testmagasság, testtömeg) jellemző műszerek; ezt vizsgálja az Inbody 770 testösszetétel-mérő műszerünk is. A páciensek anamnézisének felvételénél vércukorszintet, vérnyomást, pulzust mérünk, és készítünk egy nyugalmi EKG-t is; természetesen ezeket terhelés alatt is tudjuk vizsgálni. Van automata vizelelemező műszerünk is, de képesek vagyunk a terheléssel összefüggő egyszerű laboratóriumi méréseknek a végrehajtására is, mint a laktát (tejsav) változásának elemzése. A futószalag és kerékpár ergométereken összetett terheléses vizsgálatokat végezhetünk, de elemezhetjük a légzésfunkciót is, amiből képet kaphatunk a légzőrendszer állapotáról. Ezen túlmenően 24 órás ABPM vérnyomásmérést és 24 órás EKG-t is tudunk készíteni. Vannak online testszenzoraink is, amelyek mellkasra erősítve egy időben képesek monitorozni 80 embert 400 méter átmérőjű

körben. Általuk rögtön látható, hogy az aktuális terhelés milyen hatást vált ki a szervezetből; de a készülék képes a regeneráció mérésére is. Ennek komoly jelentősége lehet katonai környezetben, hiszen egy raj vagy kisebb szakasz állapotát, bevetettségét is mérhetjük általa. A diagnosztika során rendelkezésre áll a Firstbeat BodyGuard offline passzív adatrögzítő eszköze is, amelyet ha a mellkasra erősítünk, akár egy hétig is gyűjthetjük az adatokat. Ez alapvetően a szívfrekvencia-variabilitást (HRV-t) méri, aminek köszönhetően pontosan követhetjük a stresszterhelést és a szervezet alvás közbeni regenerációját. Arteriográf (érvizsgáló) rendszerünk is van, ahol szintén lehetőségünk van 24 órás mérésre. Az eszköz az érben keletkező visszhangokat méri, amelyekből következtethetünk arra, hogy milyen állapotban van az érhalózat. Ennek a vizsgálatnak köszönhetően már a kezdetekkor kimutatható az érszűkület.

● **Hány vizsgálatot végeztek eddig összesen?**

Ezres nagyságrendről beszélhetünk.

- **Milyen költséggel jár egy vizsgálat?** Elég költségesek, hiszen több speciális vizsgálóeszköz cserélendő eleme is eléri a százezer forintos nagyságrendet. Egy teljes diagnosztika költsége szintén száz-ezres nagyságrendű összeg, amelyben nincsen benne a pszichológiai vizsgálat.
- **Végeztek kutatásokat ezekkel az eszközökkel a Covid-19-cel kapcsolatban is?**

Annak ellenére, hogy laikusnak azt gondolnánk már túl vagyunk a járványon, átestünk a vírusfertőzésen, így már nem kell foglalkoznunk vele, sokaknál visszamaradnak tünetek, kialakulhat posztcovid-szindróma. Hatalmas kockázatot, komoly kihívást jelent ez a repülésben, nem csupán itthon, hanem világszerte. Egyik kollégánknak ebben a témában írja doktori dolgozatát, mi pedig kutatóhelyként adatszolgáltatással segítjük; jelenleg is zajlanak a vizsgálatok.

- **A projekt keretében készült egy pilótasisak-prototípus is, amelybe több**

műszert és virtuálisvalóság-szemüveget is integráltak.

Komplex vizsgálatokat szerettünk volna végezni valós helyzetekben, ezért építettünk egy sisakot, amelyet barokamrába vittünk, és hipobárikus, hipoxiás körülményeket teremtve imitáljuk a repülés élettani hátterét. A tesztekhez informatikus kollégáink elkészítették az összes magyar katonai repülőtér fotórealisztikus mását, így a sisakra erősített 4K-felbontású Oculus Rift virtuálisvalóság-szemüveggel valós szcenáriók közben tesztelhetünk. A sisakból egyébként kiépítettünk minden analóg egységet, és modern digitális rendszerekkel helyettesítettük azokat. A sisakba egy maszkot applikáltunk, amelyen keresztül oxigént kapott a tesztalany, miközben egy kapnográf is mérte a kilélegzett szén-dioxid tulajdonságait. A homloklebe nyre egy úgynevezett homloklebe nyeni oxigéntenziót mérő (NIRS) műszert építettünk, amellyel kimutatható, hogy a hipoxia mennyire viseli meg a központi idegrendszert.

- **A repülésben széles spektrumon található kihívást – akár életveszélyt – jelentő élettani stresszorok, amelyek az emberi test tűrőképességének határait feszegetik.**

A repülésben gyakran előfordul hipobárikus hipoxia és kinetózis, hiszen az emberi test nehezen tolerálja a nagyon intenzív helyváltoztatást. Éppen ezért is behatárolt, hogy harcászati repülőgépekkel milyen életkorig célszerű repülni, hiszen az előbbi stresszorok képesek cselekvőképtelenséget okozni, ami a pilóta és a gép elvesztésével járhat. Maga a repülés is egyfajta tréningje ezeknek a képességeknek, de ezek behatároltak. Túlerhelést a NATO STANAG-ek által meghatározott követelmények alapján végeznek, amikor centrifugában pörgetik a pilótákat általában 8–9 G erőhatással (8–9-szeres testtömeg), hiszen pontosan ez jellemző azokra a manőverekre, amelyeket egy intenzív légi harc során el kell viselniük a pilótáknak. Azonban ezeknek van élettani határa. Elég arra gondolni, hogy egy katapultálásnál kb. 25 G-s túlterhelés éri az emberi szervezetet, szerencsére csak néhány tized másodpercig, hiszen ez hosszú távon az élettel nem összeegyeztethető traumákat okozna. Nem csupán ez, hanem a csendes gyilkos hipoxia is komoly kihívás a repülésben. Ahogy a repülési magasság emelkedik, a belélegzett levegő oxigéntartalma csökken, amire az idegrendszerünk reagál, és oxigénhiányos állapot alakulhat ki. Az egyes tesztek során a legfontosabb, hogy a pilóta megtanulja magán diagnosztizálni a folyamat kezdetét. Ezekben a szituációkban van egy hasznos öntudati idő, ami a magasság növekedésével együtt csökken: a polgári repüléshez képest itt egy percről tíz-tizenkét másodpercre esik ez az idő. Ha ezalatt nem teszünk meg a szükséges lépéseket, az végzetes lehet.

- **Mi okozza a legnagyobb kihívást a hallgatók vizsgálata során?**

Esetükben a legnagyobb kihívást a kinetózis okozza. A belső fülben lévő vestibularis apparatus felelős az egyensúlyunkért, ami van, hogy nem, vagy nehezen tolerálja a ráhatásokat, kiváltva vegetatív reakciókat. Ez sajnos a képzés során csak a második, harmadik évben derül ki, amikor Szolnokra jönnek a pilótajelöltek. Gondoljunk bele, mekkora övön aluli ütés a fiataloknak, ha ez kiderül róluk, hiszen azt jelenti, nem lehetnek pilóták. Persze még van lehetőségük repülésirányítóként vagy repülőműszaki szakirányon folytatni a tanulmányaikat, de fel kell adniuk az álmaikat. Jelenleg azon dolgozunk szoros együttműködésben a RAVGYI repülőorvosaival, akik a jelentkezők állapotát vizsgálják repülőorvosi szempontból, hogy már a felvételi eljárás során meg tudjuk szűrni őket, megelőzni a későbbi csalódásokat, és a felvételnél lehetséges alternatívákat kínálunk nekik.

● **Hogyan tudná az egyetem a későbbiekben hasznosítani a laboratóriumot?** A hasznosítás legnagyobb kihívása személyi jellegű: a mérésekre csapatokat kell összeállítani; szükségünk van orvosra, aki a terhelésélettanban otthon van, egy kardiológiai asszisztensre, aki kezeli az EKG-t, és egy spirometriai szakemberre. A jövőben szeretnénk olyan ÁNTSZ-engedélyt szereznünk, amellyel kutatóhelyként is tovább tudunk működni, de kifelé is tudunk szolgáltatást nyújtani. Ezen túlmenően sportorvosi rendelőként is szeretnénk működni, hiszen a régióban erre nagy igény van. De ami az egyetem polgárai számára a legfontosabb: bejelentkezés alapján állapotfelmérést tudnánk készíteni, és a résztvevők tanácsadás keretében szakemberekkel beszélhetnék az eredményeket.

Szerző: Szilágyi Dénes

Fotó: Szilágyi Dénes és Dunai Pál alezredes archív

VILÁGRASZÓLÓ EREDMÉNYEK

A tavalyi Repülőorvosi Világkonferencián bemutattuk a testszenzoros méréseinket, ami a résztvevők számára hatalmas újdonság volt, hiszen a többi légi-erőnél, kutatóhelyen a hipobárikus, hipoxiás állapotokat nem mérik hasonlóan, csak normobárikus körülmények között. A mérések során izgalmas tényre döbrentünk rá, ami még laikus füllel is hihetetlenül hangzik: hipoxiába kerülhetünk úgy is, hogy oxigént lélegzünk. Például egy intenzív repülés után, amikor már a földön gurulunk a repülőgéppel. Mindez biokémiai okokkal magyarázható, de ráirányítja a figyelmet, hogy a jelenlegi fedélzeti oxigénellátó rendszereket tovább lehetne tökéletesíteni.

Visegrádi Nyári Akadémia

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) és a Waclaw Felczak Lengyel–Magyar Együttműködési Intézet háromnapos nyári egyetemet szervezett fiatal magyar, lengyel, cseh, szlovák és más kelet-közép-európai országok diákjainak. A Visegrádi Nyári Akadémia mint interdiszciplináris tér célja, hogy a fiatalok elmélyítsék regionális és globális, aktuális politikai, kulturális és társadalmi kihívásokkal kapcsolatos ismereteiket, felszámolják a kölcsönös sztereotípiákat, és új baráti kapcsolatokat alakítsanak ki. Az eseménynek a Ludovika Campus – ahol elültették a lengyel–magyar barátság fáját – és a Mathias Corvinus Collegium (MCC) adott otthont; de a résztvevők ellátogattak a Parlamentbe is. A háromnapos Visegrádi Nyári Akadémia záróeseménye a biztonságpolitikáról, a honvédelemről és a külpolitikai stratégiáról szólt.

Magyarország köztársasági elnöke videóüzenetben köszöntötte a résztvevőket. Novák Katalin úgy fogalmazott: az országaink között fennálló szoros kapcsolat csakis úgy lehet hosszú életű, ha a fiatal generáció tagjai megértik és megtapasztalják a visegrádi államok mai világban betöltött szerepét. Nem csupán tanulnak erről, hanem felfedezik, mi minden közös bennünk. A köztársasági elnök úgy vélte: a két állam közötti kapcsolatot drámai módon nem befolyásolta a szomszédunkban dúló háború, hiszen mindkét ország elítéli az orosz agressziót, és kiáll Ukrajna területi integritásáért, stabilitásáért és az igazságos békéért. Reményét fejezte ki, hogy a közös történelmi kapcsolatok segítenek túljutni a nehéz időkön.

„Lengyelek és magyarok vállvetve támogatták egymást a nehéz időkben: bizalom és kölcsönös tisztelet jellemezte a két nemzet együttműködését.”

Novák Katalin

Ezt követően Mernyei Ákos Péter, az NKE nemzetközi főigazgatója köszöntötte a vendégeket. „A visegrádi együttműködés a kezdetektől arról szól, miként tudunk együtt olyan eredményeket elérni, amire külön-külön nem, vagy jóval

nagyobb erőfeszítések árán lennénk képesek. Amint azt a jelenleg a V4 elnökségét adó Csehország külügyminisztere is hangsúlyozta a közelmúltban: egy régióba tartozó országok vagyunk, s számos problémánk közös. Én ennél is tovább mennék: nemzeteink sorsa földrajzi, történelmi, gazdasági és kulturális tekintetben is közös” – fogalmazott. Hozzátette: fiataljaink biztosítják hazánk jövőjét, s az olyan események, mint ez a V4-es Nyári Akadémia, összekötik a fiatal generáció tagjait, és alkalmat teremtenek a határokon átnyúló kapcsolataink ápolására. Maciej Szymanowski, a Felczak Intézet igazgatója, csatlakozva a gondolatokhoz, szintén kiemelte a fiatalok szerepét. „Tanulmányaik elvégzése után önként fogják a valóságot megteremteni. Államaink olyanok lesznek, amilyenekké önként alakítják” – fogalmazott.

Navracsics Tibor:
jövőbeli sikereink kulcsa
annak pontos megértése,
miért épp e négy ország kezdett
együttműködni

Visegrád a háború árnyékában

Regionális együttműködési formák, stratégiák és lehetőségek a geopolitikai blokkok között – e címet viselte az a kerekasztal-beszélgetés, amelyen Marek Kuchciński, a lengyel Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter online, Navracsics Tibor területfejlesztési miniszter pedig személyesen vett részt. Marek Kuchciński a háború gazdasági következményeiről, a megnövekedett fegyverkezésről és a határok fizikai védelméről szólt. A visegrádi szövetség kapesán elmondta: az a háború előtt az egyik legjelentősebb gazdasági növekedést érte el a világon, 2-3-szor gyorsabb bővülési tempóval, mint Európa nyugati része – méltó partnereként Németországnak, Franciaországnak.

A FELCZAK INTÉZETRŐL

A Waclaw Felczak Lengyel–Magyar Együttműködési Intézet Orbán Viktor és Jarosław Kaczyński miniszterelnökök kezdeményezésére jött létre 2018-ban a magyar–lengyel barátság népszerűsítése, a két nemzet közti kapcsolatok kölcsönös fejlesztése, valamint egymás megismerésének és a versenyképesség növelésének támogatása érdekében. Ennek szellemében a háromnapos eseményen mintegy száz magyar, lengyel, cseh és szlovák diák vett részt a programokon, a nemzetközi előadói kar pedig a visegrádi eszme iránt elkötelezett kiváló tudósok és magas rangú politikusok közül került ki.

Navracsics Tibor annak a meglátásának adott hangot, hogy jövőbeni sikereink kulcsa annak pontos megértése, miért épp e négy ország kezdett együttműködni. Eközben az is tény, hogy egy gazdasági erőter van kialakulóban tőlünk keletre, és ebben a V4-államok kulcsszerepet játszhatnak. Az idősíkok fontosak, jelezte Navracsics Tibor, utalva egy középtávú együttműködés kialakulására a Kelet és a V4-ek között. »

A miniszter aggodalmát fejezte ki, hogy az intézményesítés terén vonakodva halad az együttműködés. „Márpedig ha az EU-ban sikeresek akarunk lenni stratégiai vagy szakpolitikai kérdésekben, akkor az elkötelezettségnek mélyebbnek kell lenni”.

Hidak és útelágazások a múltban és a jövőben

A második kerekasztal-beszélgetés résztvevői Wojciech Frazik történész, a cseh Jan Hroudny, Modřice város képviselője, a Fiala Konzervatívok alelnöke és Ján Hudacký politikus, Lengyelország tiszteletbeli konzulja voltak, a beszélgetést Pröhle Gergely, az NKE Stratégiai Tanulmányok Intézetének igazgatója vezette. Wojciech Frazik felvázolta a V4-szövetség történelmi előzményeit, kiváltó okait. Beszélt a történelem folyamán kialakult ellenségképről, a nemzeti tudatalattiban meglévő gyanakvásról. Ján Hudacký szerint fejleszteni kell az új körülmények között a keresztény gyökerekből eredő történelmi és nemzeti identitást. Együttműködésre vagyunk

Mernyei Ákos Péter, az NKE nemzetközi főigazgatója megnyitóbeszédében hangsúlyozta, hogy a visegrádi együttműködés a kezdetektől a közös erőről szól

ítélve, de ehhez természetes értékeinkre kellene építenünk az új áramlatokból levezetett értékek helyett – vélekedett. Jan Hroudny az ismert cseh író, Milan Kundera *Az elrabolt Nyugat* című esszéjét idézte fel, amelyben a szerző azt írja: Kelet-Európának mindig is feladata volt, hogy Európa sűrített modellje legyen, és sokszínűséget hozzon létre.

Biztonságpolitika, honvédelem, külpolitikai stratégia

A honvédelemben nem működnek a korábbi módszerek, ezért stratégiai előrelátásra van szükség egyebek mellett a beszerzések területén – jelentette ki Porkoláb Imre dandártábornok. A védelmi innovációért felelős miniszteri biztos a Visegrádi Nyári Akadémia zárónapjának első panelbeszélgetésén – amelynek moderátora Jobbágy Zoltán ezredes, az NKE Hadtudományi és

Honvédtisztképző Kar nemzetközi dékánhelyettese volt – a biztonságpolitikával, a honvédelemmel és a külpolitikával kapcsolatban fontosnak nevezte a V4-ekkel és a NATO-val való stratégiai együttműködések. Hozzátette: a jelenlegi helyzet gyorsabb feladatellátást igényel, ezért egyre inkább felkarolják a kis- és középvállalkozásokat, illetve kettős hasznosítású technológiákat és eszközöket vásárolnak, amelyeket például a mezőgazdaságban és a hadseregben is alkalmazhatnak. Beszélt a védelmi ipar fejlesztéséről is, amelynek gazdaságélénkítő és nemzetbiztosági hatása is van, ezért kiemelkedő jelentőségűnek nevezte, hogy a Rheinmetall Magyarországon nyitott gyárat. Kitért a mesterséges intelligencia és a digitális technológiák befolyására, a kibervédelemre és az információs hadviselésre is.

Lengyelország törekszik a szubszidiaritás elvének támogatására, mert az Európai Unió monocentrikus fejlesztése nem célravezető – fejtette ki Andrzej Zybortowicz szociológus, elemző, aki nyolc éve a lengyel elnök tanácsadója. Ezért támogatják a Három Tenger Kezdeményezést, amely lengyel javaslatra jött létre 2016-ban, és elsősorban az Adriai-, a Balti-,

Maciej Szymanowski, a Waclaw Felczak Lengyel–Magyar Együttműködési Intézet igazgatója

A második kerekasztal-beszélgetés moderátora Pröhle Gergely, a Stratégiai Tanulmányok Intézetének vezetője volt

illetve a Fekete-tenger között fekvő 12 uniós ország gazdasági együttműködését célozza meg – hangsúlyozta. Az elemző szerint a németek az Unióban nem képesek garantálni a stabilitást és a biztonságot, az Egyesült Államoknak pedig át kellene gondolnia a biztonságpolitikáját. Emlékeztetett: a bonyolult ukrajnai helyzet miatt Lengyelország a kommunista időszak óta a legtöbbet költi hadi kiadásokra, a beszerzéseket pedig Magyarországhoz hasonlóan már jóval a háború kirobbanása előtt elindították.

Andrzej Zybortowicz – aki a mesterséges intelligencia kihívásaival is foglalkozik – kiemelte: elképzelhető, hogy a most használt eszközök teljesen hatástalanok lesznek a mesterséges intelligenciával szemben.

Jaroslav Kuchyňa, a csehországi Cevro Intézet elemzője arról beszélt, hogy Csehország sokáig úgy érezte, a NATO-ba való belépéssel a biztonság az „idők végezetéig” szavatolt, de az ukrajnai háború mindent megváltoztatott. Hangsúlyozta: a cseh kormány párbeszédet kezdeményezett a polgáraival a biztonságról, hogy megértse: nekik is hozzá kell járulniuk saját maguk védelméhez. Felidézte ugyanakkor, hogy a háború mellett fenyegetést jelentenek a járványok és a migráció is.

A kerekasztal-beszélgetés után Arkadiusz Adameczyk, a varsói Waclaw Felczak

Lengyel–Magyar Együttműködési Intézet tanácsának tagja, Faragó Csaba, a Századvég Alapítvány külügyi igazgatója, illetve Rosonczy-Kovács Mihály, a Nézőpont Intézet külügyi igazgatója közvélemény-kutatások alapján beszélt a magyar–lengyel politikai, kulturális és egyéb kapcsolatokról. A szakértők hangsúlyozták, hogy alapvetően a magyar és a lengyel álláspont között nincs különbség: mindkét állam elítéli az orosz agressziót, illetve mindkét ország érdeke, hogy Ukrajna szuverén és szabad legyen.

Ukrajna és a régió jövője

A Pawel Cebula ferences szerzetes által celebrált szentmise után Ukrajna és a régió jövőjéről tartottak panelbeszélgetést Csizmazia Gábor vezetésével. Az NKE Eötvös József Kutatóközpont Amerika Kutatóintézetének tudományos munkatársa bevezetőjében a lengyel Oscar Halecki és a cseh Milan Kundera íróra utalva Kelet-Közép-Európa sajátosságaira mutatott rá. Amikor a fejlődés súlypontja áttevődött az atlanti térségre, a kelet-közép-európai régió háttérbe szorult – jelentette ki Íjgyártó István korábbi kijevi nagykövet, emlékeztetve: most újra felmerülhet az itteni népekben, hogy a nagyhatalmi törekvések miatt ismét alávett helyzetbe kerülhetnek a korábbi századokhoz hasonlóan.

Íjgyártó István szerint az ukrajnai konfliktus jelenleg „befagyott”, és nem látszik, hogyan alakul Ukrajna helyzete a békekötés után. Rámutatott: fegyvert mindig könnyebb adni, mint állandó anyagi támogatást, amellyel a következő évtizedekben újjá lehet építeni az országot azért, hogy perspektívát lássanak az emberek, és ne vándoroljanak külföldre. A térség országai épp egy emelkedő szakaszban voltak, amikor kitört a háború – emelte ki Demkó Attila, a Mathias Corvinus Collegium Geopolitikai Műhelyének vezetője, aki szerint a konfliktus egyik oka az, hogy Ukrajnában a nép egyik fele rá akarja kényszeríteni az akaratát a másikra. A térség töredezettségének oka szerinte abban keresendő, hogy olyan határok vannak, amelyek háborúk eredményeként jöttek létre, ezért a nemzetiségi kérdéshez való hozzáállás lehet a legnagyobb gátja a felemelkedésnek, és ezeket ki is használja Oroszország. Minden körülmény ellenére azt kell megkeresni, ami összeköt bennünket, és nem azt, ami elválaszt – hangsúlyozta Marek Natusiewicz, a varsói Waclaw Felczak Lengyel–Magyar Együttműködési Intézet Bizottságának tagja, aki mindezt történelmi párhuzamokkal támasztotta alá. Marek Natusiewicz úgy látja, hogy Lengyelország közvetítő szerepet tölt majd be az Egyesült Államok, Kína és Ukrajna között. Véleménye szerint a magyaroknak és a lengyeleknek zárt ajtók mögött kellene erről tárgyalniuk, mert mindkét nép nagyon magas szintű politikai tapasztalatokkal rendelkezik. A zárónapon szerepet kapott a kultúra is, a jelenlévők Pörös Géza *Hamvak és gyémántok* című könyvét ismerhették meg. Az Andrzej Wajda filmjeiről szóló kötet szerzőjével Kelecsényi László filmkritikus beszélgetett. Az esemény zárásaként lovashatározatot tekinthettek meg az érdeklődők a Ludovika Huszár Lovardában.

Szerző: Kovács Lilla, Szabó Réka Zsuzsanna

Fotó: Szilágyi Dénes

Világűrjogi Nyári Egyetem

Az Európai Űrügynökség Űrjogi Központja (ECSL) és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) közös szervezésében – rekordszámú résztvevővel – zajlott a 31. Világűrjogi Nyári Egyetem program-sorozat. Az eseménynek első ízben adott otthont régióink.

A European Center for Space Law (ECSL) az Európai Űrügynökség keretében működik több mint 30 éve. E szervezet magyarországi kapcsolattartója 2020 óta az egyetemünk Eötvös József Kutatóközpontján (EJKK) belül működő Világűrjog és -Politika Kutatóintézet (VPKI).

Az ECSL programjai közül kiemelkedik az 1992 óta évente megrendezett Summer Course on Space Law and Policy. Ezt mindig más országban – általában akadémiai helyszínen – szervezik meg, a rendező országot pályázat útján választják ki. Az utóbbi két évben a nemzetközi szervezet vezetésével kialakított jó kapcsolata

révén az NKE sikerrel pályázott, így e nyári egyetemet első alkalommal rendezték meg régióinkban.

Török Bernát, az EJKK vezetője megnyitóbeszédében a közelmúlt kapcsolódó eredményeit sorolta fel. Mint mondta, az NKE az egyetlen olyan kutatóintézet a régióban, amely kimondottan űrjoggal foglalkozik; a hallgatók az űrjog és -politika kurzust angol, francia és magyar nyelven, az űrgazdaság kurzust angol és magyar nyelven is hallgathatják.

A kurzus résztvevői az oklevélatadáson

Deli Gergely rektor kijelentette, hogy egy nemzetközi, interdiszciplináris űrpolitikai képzési program létrehozását tervezik

Az NKE vezető szerepet játszik a 17 hazai oktatási intézményt magában foglaló UniSpace Programban, emellett a Világűrjog és -Politika Kutatóintézet révén nemrégiben jelent meg egy űrjogi témájú szakkönyv, valamint folyamatban van egy űrvédelem témájú akadémiai program kidolgozása is.

Az NKE EJKK VPKI vezetője, Bartóki-Gönczy Balázs köszöntőjében elmondta: a rendezvény szakmai programját, a nemzetközi előadókat az ECSL kéri fel, ez garancia a magas szakmai színvonalra. Házigazdaként az NKE Világűrjog és -Politika Kutatóintézete adhatta meg a témát – ez idén a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság támogatásához kapcsolódóan az űrtelekommunikáció (space telecommunication) lett. Fontos eredmény, hogy idén a korábbiaknál több, immár öt magyar előadó és hat hallgató vehetett részt a programban. Az eseményre 18 külföldi oktató, gyakorlati szakember érkezett, ők mind vezető szaktekintélyek. 22 tagállamból mintegy 60 hallgató vett részt a nyári egyetemen, de sokszoros volt a túljelentkezés. A jelentkezőket egyébként első körben minden ország nemzeti kapcsolattartója (ithon az NKE Világűrjog és -Politika

Kutatóintézete) szűri meg, majd a párizsi központ dönt a felvettekről. Az egyetemi (BA/MA) hallgatók mellett minden évben 5-6 Young Professional is részt vehet e képzésen, ők jellemzően 30 év alatti PhD-hallgatók vagy pályakezdők. Ide szinte lehetetlen volt eddig magyarként bekerülni, de idén itt is üdvözölhettünk egy tehetséges PhD-hallgatót Győrből – emelte ki Bartóki-Gönczy Balázs. Ami a tematikát illeti, a hallgatóknak pár fős csoportokban egy projektmunkán is kellett dolgozniuk a hét nap alatt, ennek bemutatójára a zárónapon került sor. Armel Kerrest, az Európai Űrügynökség Űrjogi Központjának alelnöke – aki az összes korábbi nyári egyetem résztvevője volt – ugyancsak köszöntötte a hallgatókat. A szervezet alapítójáról, Gabriel Lafferranderie-ről elmondta: a Toulouse-i Egyetem doktora kezdetben az Európai Űrügynökség jogi tanácsadója volt. Azért hozta létre az ECSL-t, hogy segítsen kapcsolatot teremteni az Űrügynökség és az európai egyetemek között. Armel Kerrest köszönetét fejezte ki az NKE-nek a szervezésért, az együttműködésért, amelynek révén űrjogászok új nemzedéke állhat majd munkába.

Szerző: Kovács Lilla

Fotó: Szilágyi Dénes

Együtt a NUKLEÁRIS leszerelésért

A Nemzetközi Partnerség a Nukleáris Leszerelés Ellenőrzéséért (IPNDV) nevű fórum idei konferenciájának egyetemünk adott otthont. Az IPNDV egy több mint 25 ország részvételével működő nemzetközi fórum. Célja a nukleáris fegyverek leszerelésének nemzetközi ellenőrzése során felmerülő kihívások számbavétele, a lehetséges eljárásrendek kidolgozása és a kihívások kezelését elősegítő technológiák fejlesztése. A tanácskozás amerikai kezdeményezésre alakult 2015-ben, munkáját a Nuclear Threat Initiative (NTI) nem kormányzati globális szervezet segíti.

Hazánk 2018-tól tagja e fórumnak, amelynek munkájában a Külgazdasági és Külügyminisztérium (KKM), az Energiatudományi Kutatóközpont, valamint a Honvéd Vezérkar Hadművelési Csoportfőnökség Fegyverzet-ellenőrzési Főnöksége vesz részt. Az idei budapesti konferenciára mintegy 60 szakértő érkezett, akik plenáris ülésen és két munkacsoportba szerveződve folytattak szakmai egyeztetéseket.

A megnyitón elsőként Deli Gergely, egyetemünk rektora köszöntötte a megjelenteket. „A nukleáris fegyverek elterjedésének megakadályozására tett erőfeszítései révén az IPNDV nemzetközi biztonságban betöltött szerepe óriási” – fogalmazott, hozzátéve: az NKE küldetése három területen kapcsolódik e témához. „Először is a jó kormányzás gondolatának jegyében a magyar közszolgálat legfontosabb oktatási intézményeként a teljesítmény minőségének erősítésére, a közszolgálati ágak közötti együttműködési

törekvésekre készítjük fel a hallgatókat. Másodszor: egyetemünk fontos tudásközpont a biztonság, a védelem, a katonai, a rendészeti, a közigazgatási, a diplomáciai és sok más társadalmi és gazdasági területen. Harmadszor: partneriségeket építünk ki, ahol oktatási és tudományos

nemzetközi együttműködés révén lehetséges hatékonyan eligazodni a biztonságosabb jövő felé vezető bonyolult utakon. „Magyarország határozottan támogatja az IPNDV gyakorlati megoldásokra való törekvését apró, de jelentős lépésekkel. S bár az eredmények távolinak tűnhetnek, a fokozatos haladás erejét nem szabad alábecsülni, hiszen ezek nyomán építhetjük ki azt a bizalmat, együttműködést és tudást, amely szükséges a valódi változás előmozdításához” – hívta fel a figyelmet. „A következő napokban, amikor érdemi vitákat folytatunk, ne feledjük, hogy a nukleáris leszerelés ellenőrzése felé vezető út türelmet, kitartást és egységes fellépést kíván” – tette hozzá, végül köszöntötte a fórum új tagjaként az azon első ízben részt vevő Romániát.

Horváth Ákos, az Energiatudományi Kutatóközpont főigazgatója köszöntőjében röviden bemutatta az intézményt, amely az Atomenergia Kutatóintézet és az Izotópkutató Intézet alapjain jött létre 2012-ben, s amelyhez később a Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Intézet is csatlakozott. A nukleáris biztonság, a megújuló energiaforrások és az energiahatékonyság területén egyaránt végeznek kutatásokat és oktatói

kompetenciáink alkalmazása a közös kulcsfontosságú szereplőinek igényeihez igazodik. Ebben az egyik kiemelt partnerünk a Külgazdasági és Külügyminisztérium: a Magyar Diplomáciai Akadémiát az NKE támogatja, folyamatos, magas szintű képzést nyújtva a jelen és a jövő nemzedék diplomatáinak” – emelte ki a rektor.

Somogyi Gyula, a KKM biztonságpolitikai igazgatója úgy fogalmazott: sürgősen kezelni kell az atomfegyverek jelentette kihívásokat, és csak

munkát. Reményét fejezte ki, hogy a fórum ideje alatt a résztvevőknek alkalmuk nyílik majd megismerni az intézményben folyó munkát, amely a Nemzetközi Atomenergia-ügynökség együttműködő partnere is.

Mártonffy Balázs, az NKE EJKA Amerika Kutatóintézet igazgatója az újonnan formálódó többpólusú világról és a kapcsolódó kihívásokról fejtette ki gondolatait. Nemzetközi politika tekintetében sokáig az a nézet uralkodott, hogy az államok közti versengés a nukleáris területre nem terjedhet ki – a leszerelés szükségességét senki nem kérdőjelezte meg. Ez a helyzet megváltozott. Miért történt ez? – tette fel a kérdést az intézetvezető. Azért, mert az Egyesült Államok fémjelzte egypólusú világrend a végéhez ért, és nagyhatalmi versengés kezdődött. Ez pedig két kérdést vet fel.

Az egyik – amelyről akadémikusok is vitáztak –, hogy pusztán a nukleáris leszerelés növeli-e a nemzetközi stabilitást. Ennek kapcsán felmerül a kérdés, hogy az ukrán–orosz háború miképpen alakult volna, ha Ukrajna – a Budapesti Memorandum aláírása helyett – megtartotta volna atomfegyvereit. A másik, hogy a nagyhatalmi politika, politikázás visszatér-e – netán sosem tűnt el igazán. Ezzel kapcsolatban az látszik, hogy az államok a nagyhatalmakhoz igazodva újrafogalmazzák külpolitikájukat. Összességében: többpólusú világunkban mind nehezebb lesz a nukleáris leszerelést kiemelni és a nemzetközi politika többi aspektusától külön kezelni. „Számunkra azonban mindez nem jelenti azt, hogy csak azért, mert a korábbi elemzések, előrejelzések tévesnek bizonyultak, ki kell dobnunk a nemzetközi politikai kihívásokra adandó régi válaszokat. Egy biztonságosabb nemzetközi politikáért való munkálkodás értelmes törekvés marad továbbra is” – szögezte le Mártonffy Balázs.

Szerző: Kovács Lilla

Modern mérőhajó segíti az oktatást és kutatást Baján

A magyarországi vízügyi ágazat számára fontos a szakember-utánpótlás, amiben az elmúlt több mint fél évszázadban a bajai mérnökképzés kiemelkedő szerepet vállalt. A kutatás-fejlesztési programok közül a több partnerintézményt is magában foglaló Víztudományi és Vízbiztonsági Nemzeti Laboratórium egyik elsődleges feladata a hullámterek levezetőképességének fokozását célzó kutatások végzése, amelyek az elmúlt évtizedek emelkedő árvízszintjei elleni védelem és megelőzés szempontjából az egyik legégetőbb ágazati igényt elégítik ki. Ebben a munkában is fontos szerepet tölt be a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Víztudományi Kara. A hullámtéri felmérések ütemezett végrehajtásához szükség van olyan különleges mérőhajóra, amelyet idén márciusban avattak fel az intézmény szakemberei, akiket egy mérésre elkísértek a Bonum Publicum munkatársai is.

Napjaink szélsőséges időjárása a vízviszonyokat is erősen befolyásolja, ezért is van szükség naprakész vízügyi ismeretekre, amelyek segítenek a hirtelen lezúduló nagy mennyiségű csapadék vagy az egyre hosszabb aszályok okozta károk enyhítésében, de biztosítják a biztonságos hajózást is. A bajai vízügyi felsőoktatás részeként kezdettől fogva végeznek nagyvízi méréseket. Egy célzott kormányzati támogatás részeként tavaly ősszel érkezett Bajára egy különleges Porter típusú, kabinos mérőhajó. Erre a vízi járműre az alapításának hatvanadik évfordulóját ünneplő Víztudományi Kar oktatói számos modern méréstechnikai eszközt szerelhetnek fel, amelyekkel naprakész méréseket és terepgyakorlatokat lehet végezni. A hajót a vizsgáztatás után idén márciusban helyezték üzembe.

A cél a biodiverzitás fenntartása

„A medermorfológiai mérések rendszeres végzése azért is fontos, mert a folyómedrek alakja folyamatosan változik, csakhogy, mint az időszakos vízborítást kapó hullámterek állapota” – mondta Bíró Tibor, a Víztudományi Kar dékánja. Emlékeztetett: mivel Magyarország az 1990-es évektől jórészt felhagyott a hullámtéri gazdálkodással, és a természetvédelmi érdekek érvényesítése felerősödött, megváltozott az ottani növényzet is. Kitért arra, hogy a tartós kisvizek és medersüllyedési folyamatok miatt már nemcsak puha, hanem keménylombú erdők is megtalálhatók ezeken a területeken, ahol sok invazív faj is megtelepedett, valamint sűrű aljnövényzet alakult ki – részletezte. Ez az árvízlevezetés szempontjából káros, mert növeli a hullámterek érdességét – mutatott rá, hangsúlyozva: a csökkenő vízsebesség emelkedő vízállást eredményez, ezzel pedig nő az árvízi kockázat.

„A töltéseket azért nem lehet tovább emelni, mert az elvágná a lakosságot a természetes vizektől, és jelentősen növelné a szivárgó vizek mennyiségét is, ezért fokozni kell a hullámterek levezetőképességét úgy, hogy a kívánatos biodiverzitási fok is kialakuljon” – jelentette ki Bíró Tibor. Ezt a feladatot a Víztudományi és Vízbiztonsági Nemzeti Laboratórium Program elsődleges céljának tartja, a munkát a bajai felsőoktatási intézmény az Országos Vízügyi Főigazgatóság és a Debreceni Egyetem partnerségében végzi – fejtette ki. A dékán arról beszélt, hogy a gyakorlatorientált vízmérnökképzéshez azért szükséges egy jó mérőhajó, mert az NKE VTK-n a képzés részeként számos terepi mérőgyakorlatot kell a hallgatóknak elvégezniük. Elmondta: a medermorfológiai felmérések során például a Duna keresztelszvényeit állítják elő, majd felépítik a medermodellt, végül ezen geometriai viszonyokra

alapozva hidrodinamikai modellezést végeznek. Ezek azért jelentősek, mert a legtöbb előrejelzés ilyen modellekre épül – fogalmazott. A hallgatók a gyakorlat részeként vízrajzi méréseket is végeznek, ilyenkor vízsebességet, vízhozamot, hordalékkoncentrációt és hordalékhozamot mérnek és számítanak – tette hozzá.

A legmodernebb műszereket használják

„A speciális mérőhajó – amelynek az aljában található nyílásban biztonságosan helyezhető el a mérőeszközök a vízben – 7,25 méter hosszú, 2,68 méter széles, 0,46 méter merüléssű, és 115 lóerős motorral rendelkezik” – mondta Bíró Tibor. A mérőhajóba beépíthető egy multi-beam berendezés is, amely ultrahang kibocsátásával és annak visszaverődésével a meder pontos letapogatását teszi lehetővé, akár 240 fokos szögben is érzékel, így egy tenyérnyi méretű tárgyat is észrevesz a Duna fenekén – részletezte. Egy másik használt eszköz az ADCP (Acoustic Doppler Current Profiler), amellyel vízsebesség, ezzel együtt a meder alakjának felmérésével vízhozam is mérhető – tette hozzá. Beszélt arról is, hogy mindezekon felül zavarosságmérőt is fel tudnak szerelni a hajóra, így hordalékmérésre is alkalmassá tehető, illetve egyéb vízminőségi szenzorokkal is ki lehet egészíteni a fedélzeti rendszert.

„A hajódrón ugyanakkor a már említett eszközökkel együtt arra szolgál, hogy sekély vízben is tudjunk méréseket végezni” – fejtette ki. Hangsúlyozta: mivel a hajódrón jóval fordulékonyabb, egy-egy holtágban vagy a part közelében, nehezen megközelíthető helyeken – ahol alkalmanként csak néhány deciméteres vízmélység található, vagy erős növényzet, bedőlt fák – hatékonyabban alkalmazható, mert a mérőhajó nem képes ilyen helyekre bejutni. Hozzátette: a távolról irányított drón tehát gyakorlatilag bármilyen körülmények

Keve Gábor tanszékvezető és Bíró Tibor dékán a Porter fedélzetén

között használható, viszont nincs akkora stabilitása, mint a mérőhajónak, így a Duna sodorvonalában inkább az utóbbit alkalmazzák.

Mérőhajó a gyakorlatban

„A vízállást egy nullponthoz viszonyítva, centiméterben olvashatjuk le egy vízmércéről, de a víz szintje nem mutatja meg azt, hogy pontosan mennyi vizet szállít a folyó” – fogalmazott Keve Gábor, a VTK Területi Vízgazdálkodási Tanszékének vezetője. Példaként említette, hogy a jelenlegi vízállásnál a Duna másodpercenként 2300–2500 köbméter vizet szállít, ami akkora mennyiségnek felel meg, amely pillanatok alatt megtöltené Baja összes lakosának fürdőkádját. Kitért arra is, hogy a folyó uszadékot és akár több tonnányi hordalékot is képes szállítani. Mindez az árvizek után látszik leginkább, amikor az apadást követően akár 10–15 centiméteres iszapréteg is marad

a hullámtéren – tette hozzá. Beszélte arról is, hogy a görgetett hordalék a folyó fenekén gördül tovább, míg elsősorban a lebegtetett hordalék felel a folyók zavarosságáért és azért, hogy sokszor ezeknek a folyó által szállított ásványi anyagoknak az ismerete, mert a meder épülése vagy éppen bontása ezzel áll a legszorosabb kapcsolatban – mutatott rá. „A mérőhajón található letapogató szenzorkészlettel – amelyhez hasonlót a tengereknél és az óceánoknál dolgozó régészek is használnak – láthatóvá tesszük a Duna fenekét, tehát olyan módszerrel tudunk méréseket végezni, amely úgy mutatja meg a folyót, mintha lecsapnánk” – fejtette ki a tanszékvezető. Így bukkantak rá arra a 26 méter hosszú, 10–15 méter széles hajóroncsra is, amely a bajai szakaszon süllyedt el – emlékeztetett. Kitért arra, hogy a mérőhajó egyéb mérésekre és mintavételekre is

alkalmas, így a víz minősítésében is a szakemberek segítségére lehet. Emellett a zavarosságmérő berendezésről elmondta, hogy fény kibocsátásával dolgozik, és a vízben úszó szemcsékről visszaverődő fénysugarak által képes egy zavarossági indexet megállapítani. Ez a mért érték segíti a lebegtetett hordalék mennyiségének kiszámítását, ami egyébként csak laboratóriumi úton határozható meg – tette hozzá. „A bajai mérőhajó azért is különleges, mert egy kabin is található rajta, így a legszélsőségesebb időjárási körülmények – extrém hideg vagy meleg, csapadék, szél – között is használható” – hangsúlyozta Keve Gábor.

Gyakorlatorientált képzés és együttműködés

„A bajai Víztudományi Karon végzett hallgatók a gyakorlatorientált képzés során a mérés technikát és a vízben való mozgást is elsajátítják” – részletezte a tanszékvezető. Kiemelte: a hallgatók egyhetes turnusokban végzik a mérőgyakorlatokat, amelyeken oktatóként is dolgozó szakemberek szintén részt vesznek, így a fiatalok tőlük is tanulhatnak. Rámutatott: a cél az, hogy a jövő mérnökei a legmodernebb technikák mellett egyszerűbb eszközök használatával is jó eredményeket érjenek el, amiket a későbbi munkájuk során is hasznosíthatnak. Fontosnak nevezte ugyanakkor a társszervekkel, így

Egy 3,2 milliárd forintos pályázati támogatásnak köszönhetően 2019-ben lehetővé vált, hogy a Nemzeti Közszolgálati Egyetem bajai Víztudományi Kara megerősítse az oktatási és kutatási infrastruktúráját. A program részeként az intézmény új műszereket vásárolhatott a hidromorfológiai, vízrajzi, vízminőségi, vízbiológiai mérésekhez és a kísérleti kisvízgyűjtő területek vizsgálatához. Az eszközbeszerzés magában foglalta a különleges alumíniumtestű kabinos mérőhajó, egy mérőcsónak, valamint a szállításhoz szükséges tréler megvásárlását, ami összesen bruttó 40 millió forintba került. A kutatási infrastruktúra-fejlesztés számos eleme jelenleg is folyamatban van.

ADCP-készülék, amellyel vízsebesség és vízhozam is mérhető

a katasztrófavédelemmel való együttműködést. Példaként említette azt az összefogást, amellyel a bajai VTK munkatársai segítettek a mentésben részt vevő szakembereket, amikor a Hableány személyhajó 2019 májusában Budapesten elsüllyedt a Dunán. Habár az NKE bajai Víztudományi Kara már most is a vízügyi felsőoktatás élvonalába tartozik, a fejlődés nem állhat meg, ezért a mérőhajó és a drón mellé szeretnének vásárolni egy búvárdrónt is. Ez az eszköz alkalmas arra, hogy a hordalék mintavételeket bármely víztestben el tudják végezni, így megnyílik az út a sekély állóvizek, vízfolyások és holtágak mederanyag-kutatása előtt is.

Szerző: Szabó Réka Zsuzsanna

Fotó: Szilágyi Dénes

Hogyan oktassunk — és — tanuljunk a fenntarthatóságért?

E címmel szervezett szakmai fórumot a Környezeti Fenntarthatósági Intézet a Mathias Corvinus Collegium Klímapolitikai Intézetével együttműködve a John Lukacs Társalgóban.

Bert de Vries, az Utrechti Egyetem globális változások és energia területén kutató és oktató professzora az általa írt *Sustainability Science* című, átdolgozott, 2023 decemberében megjelenő könyve alapján tartotta meg előadását. Az alap- és mesterképzésben használható kötet a fenntarthatóság rendszerelemző megközelítését mutatja be, transzdiszciplináris keretbe integrálva a legújabb tudományos adatokat, felismeréseket.

A Czippán Katalin által moderált szakmai eseményt Kis Norbert intézetvezető nyitotta meg, megköszönve a Klímapolitikai Intézet támogatását és bemutatva a professzor szakmai hátterét, munkásságát. Bert de Vries egyebek mellett dolgozott az IPCC-nél és az 1982-ben alapított The Balaton Groupnál is; a fenntarthatóságról számos könyvet publikált. Több évtizede oktat energiapolitikát, foglalkozik energia- és klímamodellezéssel is.

Bevezetőjében a professzor arról szólt, hogy a korábbi évszázadokra az volt jellemző, hogy a tudományágak egymástól elkülönülten fejlődtek, ez akadályt jelentett a fenntarthatósági szempontok megismerése, érvényesítése szempontjából. Ennek a kornak vége, ám mindenekelőtt érdemes tisztázni, pontosan mit is értünk a fenntarthatóság fogalma alatt.

A fenntartható fejlődés az emberi élet minőségéről szól, de mit jelent ez pontosan? Milyen a figyelembe veendő, fejlesztésre érdemes életminőség? Mit tekintünk életminőségnek? Egy kutatás

eredményképpen számos fogalom került elő ez utóbbi kérdés kapcsán, a válaszok között szerepelt például a joga, a jog, a sport, a hatalom, a család vagy az üzleti lehetőségek. Eközben a fenntartható fejlődés definíciója kapcsán gyakran megjelenik az a megfogalmazás, hogy az az emberi szükségletek betöltéséhez kötődik. De melyek a betöltendő szükségletek például a fent említett listából? Egy széles körben ismert meghatározás szerint a fenntartható fejlődés lényege, hogy lehetőséget teremt a jelenlegi nemzedékek számára, hogy úgy elégítsék ki szükségleteiket, hogy azzal nem nehezítik meg a későbbi generációk számára a saját szükségleteik kielégítését. Ebből a szükségletek egyfajta hierarchiája rajzolódik ki – a Maslow-piramis elmélete például egyfajta megjelenítése e gondolatmenetnek. Mindez azonban a személyes szükségletekről szól, de hogyan lehet közös

szükségeket, célokat megfogalmazni, olyanokat, amelyek hozzájárulnak mindannyiunk életének megszervezéséhez? – tette fel a kérdést a professzor. Ez nehéz, már csak a fejlettségbeli eltérések okán is. Indiában például nem könnyű prezentációt tartani a fenntarthatóság fontosságáról olyan közösségeknek, amelyek napi szinten nélkülöznek.

A fentiekből fakadnak az oktatással, edukációval kapcsolatos nehézségek, kihívások. Az oktatáshoz elsőként tehát az adott ország működését, jellemzőit, történelmi hátterét kell érteni. Másodsorban a kapcsolódó hiedelmeket, világnézetet. Ehhez célszerű kapcsolni a tudományos témákat, illetve a téma kapcsán már ismert és használt módszertani megközelítéseket. Végezetül forgatókönyveket, történeteket érdemes megosztani.

Szerző: Kovács Lilla

Az ukrán felszámolja nemzetépítés önmagát?

Harminc éve zajlik a szomszédságunkban egy nemzetépítő projekt. És kilenc éve zajlik egy csendes, de másfél éve nagyos is zajossá vált háború e nemzet államáért. Az elmúlt bő egy évben a nyugati média számtalan lelkes írást közölt az ukrán nemzet megszületéséről, amit az orosz támadás csak elősegített, és a soha nem látott nemzeti egységről. Legalább ennyi lelkes írást tett közzé a nemzetállamról és a szuverenitásról, valamint a birodalmi törekvések elvetéséről.

A nemzet ellentétes a nyitott társadalommal, ahogyan azt nekünk jó 35 éve tanítják. A nemzetépítés része, tetszik vagy sem, valamilyen mértékű homogenizáció, az eltérések (kisebbségek) felszámolása: vagy beolvasztják, vagy elűzik őket. Emberi jogi retorikát talán lehet eközben használni, de mindenképpen az emberi jogok vaskos megsértései révén

lehetséges csak. Ez azonban problémásabb, ha a kisebbség nem is olyan kicsi, ellenáll, esetleg a szomszédban létezik már egy nemzetállama.

(Gonoszul jegyezzük meg, hogy a nyugati „szakértők” „helyismerete” ismét árulkodó. A nemzetéről írva a nyugaton ismert jogi nemzetre gondolnak, nem tudván, hogy a Rajnától keletre a nemzet elsősorban a nyelven és részben a felekezeten alapul. Ennek megfelelően az eltérő nyelvűek vagy nyelvjárást beszélők, az eltérő vallásúak a legkeményebb elnyomásra számíthatnak.)

Az orosz–ukrán konfliktus geopolitikai értelmezéséről már sokat írtak és még sokat fognak írni. Engem most a sok közül egyetlen szempont érdekel: mennyire sikeres ez a nemzetépítési projekt? Nyilvánvalóan sikerült létrehozni egy ruszofób politikai elitet, de ezen túl hogy áll az ukrán nemzet?

A washingtoni Jamestown Foundation érdekes tanulmányt tett közzé Ukrajna demográfiai helyzetéről. Eszerint 2022. január 1-jén 31 millió lakosa volt Ukrajnának, míg az állami statisztikai hivatal szerint 34 millió. Ez utóbbi sem sok, mivel 1991-ben még 52 millió lakosa volt az államnak.

Ukrajna a születése óta Európa egyik legszegényebb országa alacsony termékenységi mutatóval és magas kivándorlással. Húsz év alatt elveszíteni a népesség 40%-át nem nevezhető sikeres kormányzásnak, a nemzetépítés szempontjából pedig kudarnak tekintendő. A tragikus demográfiai helyzet a gyenge gazdasági mutatókkal társulva azt mutatja, hogy

az ukránjai gazdasági-politikai elit, minden harciassága és önbizalma ellenére, teljes csődöt mondott.

A helyzet tovább romlott a nyílt háború kitörésével. A mai becslés szerint 20 millió az ország lakossága. (Az a háború működtetése szempontjából érdekes, hogy 2 millióra teszik a hadseregben szolgálók számát, és közel 11 millióra a nyugdíjasokét. Ez azt jelenti, hogy 5-6 millió embernek kellene eltartani a 20 milliós társadalmat és kiszolgálni a háború igényeit. Ha ez így van, akkor vagy növekszik a szegénység és ezzel az elvándorlás, vagy a nyugati segélyeknek kell növekedni, mert az ország nem képes fenntartani magát még békében sem.) Akárhogyan is végződik a háború, hatalmas lakatlan vagy nagyon ritkán lakott területek lesznek az egykori Ukrajna helyén.

Az ukrán nemzetépítés semmiképpen nem nevezhető sikertörténetnek. Kicsit olyan a helyzet, mint Szlavónia esetében, amiért öltre mentek a horvát és a szerb sógorok, mára pedig kiürült.

Akkor minek a kardesőrtetés? Kit vagy mit védenek az ukrán katonák?

Szerző: Molnár Attila Károly
intézetvezető,

NKE Molnár Tamás Kutatóintézet

A Collingridge-dilemma működés közben

Hogyan szabályozhatunk valamit, amit nem is ismerünk?

A technológia szabályozásával foglalkozók körében régóta ismert a Collingridge-dilemma. Ennek az a lényege, hogy amikor egy technológia megszületik, de még nem terjed el, nincsen kellő tapasztalat a szabályozásához, nem ismerjük az összes kockázatot és veszélyt, amelyet kezelniük kellene. Amikor pedig kifejlődik, elterjed és már láthatók a kockázatai, akkor különböző okok miatt, főként azért, mert bizonyos folyamatokat nem lehet visszafordítani, befolyásolni, nagyon nehéz felette kontrollt gyakorolni és hatékonyan szabályozni.

A közelmúlt technológiai változásai és a rájuk adott szabályozói válaszok remekül illusztrálják a Collingridge-dilemmát. Amíg a technológia új, nem ismerjük, ezért nem tudjuk szabályozni, viszont amikor már elterjedt, akkor túl erős és megállapodott – ekkor pedig már ezért nem tudjuk (hatékonyan) szabályozni.

Az internet hajnalán például az online szolgáltatásokkal kapcsolatos legnagyobb problémák az illegális tartalmak feltöltése és a személyiségi jogi jogsértések voltak. Az amerikai Communications Decency Act nevezetes 230. szakasza és az európai E-ker irányelv ezt a problémát próbálta meg kezelni azáltal, hogy kisebb-nagyobb mértékben, de felelőtlené tette a weboldalakot, webes szolgáltatásokat a rajtuk keresztülmenő vagy rájuk feltöltött tartalmak kapcsán, azzal az érveléssel, hogy egy szorosabb kontroll megfojtaná az interneten az innovációt és a szólásszabadságot. Ki gondolta volna még akkor, hogy

megszületnek majd a platformok, amelyek – bár első ránézésre csupán „tárhelyszolgáltatók”, azaz mások tartalmait tárolják és mutatják meg – teljesen másképp viszonyulnak ezekhez a tartalmakhoz, mint a tárhelyszolgáltatók. Például nem passzívan tárolják, hanem szelektálják, hírfolyamba rendezik és legfőképp közvetlenül monetizálják ezeket. Az általuk okozott problémák és kockázatok közül a szerzői jogokat sértő tartalmak és a személyiségi jogsértések egyáltalán nem a legjelentősebbek. Gondoljunk csak a buborékhatásra, az álhírekre vagy a hagyományos média „kiszáritására” – ezeket az új, hatalmas problémákat mind a platformok okozzák. Csakhogy mire ezek jelentkeztek, a platformok már túl nagyok és túlságosan népszerűek lettek ahhoz, hogy komoly jogi korlátozásokkal sújthassák őket.

Más példa: régóta hangoztatom – legújabb könyvemben is –, hogy adatvédelmi szempontból a közösségi média

egyszerűen nem létezhetne, mert sem a célhoz kötöttség, sem az adattakarékosság elveinek nem képes megfelelni, tekintve, hogy ezek megsértése éppenséggel a szociális médiát hajtó üzleti modell lényege. Itt ugyanez a dilemma érzékelhető: ma már egyetlen komoly szabályozó számára sem valós alternatíva, hogy betiltja vagy jelentősen korlátozza, esetleg egy jogalkotói döntéssel teljesen más üzleti modellbe kényszeríti például a Facebookot. A Facebookot nem lehet „visszacsinálni”. Marad a folyamatos bírságolás, de ezt nemigen nevezném „szabályozásnak”. És a példákat hosszasan lehetne sorolni még. A Collingridge-dilemma egyre inkább beigazolódní látszik a mesterséges intelligencia szabályozása kapcsán is. Az Európai Bizottság Mesterséges Intelligencia Kódexének eredeti szövegtervezetéből szinte ordított, hogy melyek azok a kockázatok, amelyeket a Bizottság szem előtt tartott, amikor nekifogott a kodifikációnak. A legfőbb problémának az algoritmikus

mesterséges intelligenciák által előidézett diszkriminációt látták, ezen a területen már korán megjelentek látható kockázatok, például a munka világában, a pénzügyi intézetek hitelkihelyezési gyakorlatánál, a rendészetben vagy az igazságszolgáltatásban. Ráadásul a Bizottság egy olyan modellt alkotott, amelyben az MI-eket egy meghatározott, specifikus célra fejlesztik (hitelbírálat, munkakiosztás és értékelés vagy a visszaesési kockázat becslése). Ezen célok és területek közül sorolt be egy tucatnyit a „kockázatos” kategóriába, kimondva, hogy az ezeken a területeken „tevékenykedő” MI-k magas kockázatúnak minősülnek, és a jogszabályban előírt megfelelőségértékelési eljárásról kell hogy átessenek. Ebbe a remekül felépített rendszerbe robbant be 2022 októberében a ChatGPT és vele együtt a többi képgeneráló szolgáltatás, a generatív MI-k. A történet ismerős, a ChatGPT a valaha volt leggyorsabban növekvő felhasználószámú szolgáltatás lett, az internetet pedig elárasztották a különböző képgeneráló algoritmusokkal rajzolt képek. És ezzel együtt kiderült, hogy egyrészt újfajta kockázatok tűntek fel a láthatáron, és

az is, hogy az AI Act teljes logikája, ha nem is hibás, de legalábbis nagyon hézagos, mert a generatív MI-k általános célúak – nem lehet mintegy „visszafelé”, a kockázatos területekből kiindulva fejleszteni őket (ami az MI-kódex logikája), hiszen egy szöveggeneráló szoftver ezernyi (szó szerint több ezer app épült már a ChatGPT-re) célra használható. Az újfajta, előre nem látható mesterséges intelligencia-kockázatokra két példa: az egyik, hogy a képgeneráló algoritmusok irdatlan mennyiségben „ettek meg” szerzői jogilag védett alkotásokat, amelyekből azután outputokat (jellemzően képeket) generálnak. A generált kép nem szimpla másolása („ellopása”) az eredeti alkotásnak, nem a hagyományos értelemben sérti a szerzői jogot, ahogy, mondjuk, egy illegális fájlmegosztó oldal. Ugyanakkor a szerzőijog-tulajdonosok jogosan mondják, hogy súlyosan csorbulnak a jogaik, mivel milliószámra használták a képeiket a modell kialakításához. Be is perelték az MI-cégeket. Egy másik példa a teljesen újfajta, senki által meg nem jósolható kockázatra, hogy a szöveggeneráló szoftverek újabban mindenféle rágalmakat hallucinálnak

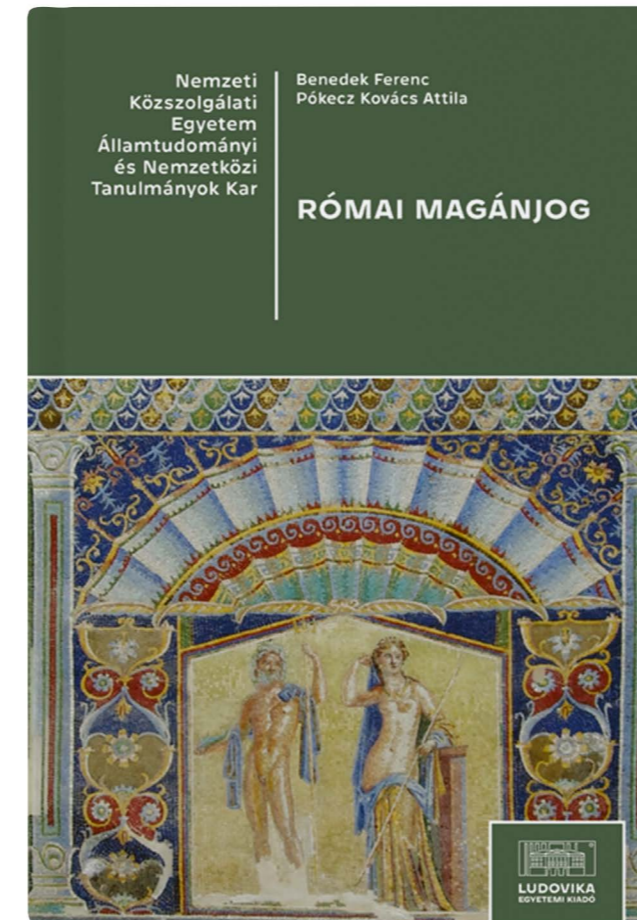
magánszemélyekről. Szintén per lett egy ilyen esetből is.

Az újonnan megjelent kockázatok olyan látványosak, hogy a szöveggeneráló MI-k kapcsán az amerikai versenyhatóság, az FTC az Open AI ellen a ChatGPT miatt, illetve ezzel szinte egy időben a magyar Versenyhatóság a Microsoft ellen a Bing miatt is vizsgálatot indított. Ahogy az az FTC információkérő dokumentumából kitűnik, a feltett 49 kérdésből, amelyek mindegyike valamilyen kockázathoz köthető, számos olyan van, ami csak most, a szöveggeneráló MI-k kapcsán merült fel. Ilyen például a fentebb említett rágalmazó hallucinációk problémája és általában a hallucináció kérdése. Soha senki korábban nem gondolt arra, hogy majd jön egy MI, amelyik összevissza „hazudozik” butaságokat vagy épp veszélyes és sértő dolgokat. Hogyan is gondolhatott volna?

Vissza a Collingridge-dilemmához: elég valószínű, hogy ez a „keménykedés”, legalábbis részben, már elkésztett, a kontroll (részben) kicsúszott a szabályozók kezéből. Hiszen magából a modellből, amelybe beépültek az internetről learatott tartalmak, »

Mit adtak nekünk a rómaiak?

Nyugati civilizációnk egyik alapja a római jog. Az ókorban kialakult jogrendszer számos jogi intézményt és alapelvet adott a modern világnak, amelyek a mai napig meghatározzák a társadalmak működését. Éppen ezért érdemes megismerni.

Benedek Ferenc – Pókecz Kovács Attila:
Római magánjog,
Ludovika Egyetemi Kiadó, 2023.

A római jogból származnak – csak néhány példát említve – a polgári peres eljárás alapjai, a tulajdonjog, a szerződéses jog, valamint számos ma is használt jogi kifejezés és fogalom. A jogi érvelés gyökerei szintén innen erednek, így az akkor kidolgozott logikai érvelési módszerek még ma is meghatározzák a jogászok munkáját. A Ludovika Egyetemi Kiadó gondozásában frissen megjelent kötet bő negyedszázados alkotói munka eredménye. A római magánjog kézikönyvének elkészítése során a római jog forrásait – elsődlegesen Justinianus és Gaius *Institutionesét* – tekintették mérvadónak a szerzők. A hazai tankönyvirodalom alapművei közül Marton Géza, Brósz Róbert és Pólay Elemér; Földi András és Hamza Gábor; valamint Molnár Imre és Jakab Éva munkáira támaszkodtak. Az adott téma bemutatása során az egyes fejezetekhez szakirodalmi jegyzéket is kapcsolnak, amely kiindulópontként szolgálhat akár egy elmélyültebb tudományos kutatás megkezdéséhez is. Strukturáltságának és tipográfiai megoldásainak köszönhetően a könyv oktatási célokra is kiválóan megfelel. A kézikönyv elsősorban persze a mindennapi munkájukban igényességre törekvő

gyakorló jogászok számára készült. Ugyanakkor a mű – tartalmának és szerkesztésmódjának köszönhetően – kiválóan alkalmas a római jogi ismeretek rendszerezett áttekintésére, éppen ezért bátran ajánlhatjuk a témakör iránt érdeklődő szélesebb olvasóközönség figyelmébe is. A kézikönyv az ókori juristák gyakorlatorientált szemléletének megfelelően mutatja be a római jog intézményeit. A mű alapját Benedek Ferenc *Római magánjog. Dologi és kötelmi jog* című munkája képezi. Benedek Ferenc (1926–2007) a pécsi jogi kar nemzetközi tekintélyű római jogászprofesszoraként joghallgatók nemzedékeivel ismertette meg a jogtudomány szépségeit. Római jogi tudományos munkássága mind a hazai, mind a nemzetközi szakmai körökben kedvező visszhangra talált. Kortárs szerkesztőtársa, Pókecz Kovács Attila az NKE ÁNTK Állam- és Jogtörténeti Tanszékének és a KRE ÁJK Polgári Jogi és Római Jogi Tanszékének egyetemi tanára. Kutatásait a római magánjog, a római közjog, a francia jogtörténet, továbbá az összehasonlító magánjog körében végzi. Tudományos művei francia, német, angol és magyar nyelven jelennek meg.

Szerző: Sarnyai Tibor

nagyon nehéz, ha nem egyenesen lehetetlen utólag „kiszedni” egyeseket. Illetve a legnagyobb probléma: a ChatGPT esetében a fejlesztés már lezajlott, nem lehet a kockázatos területekre tekintettel újra lefolytatni. Persze felelősségi (ex post) szabályokat lehet hozni, lehet azt mondani, hogy az Open AI felelős a hamis tartalmakkal okozott kárért, de ex ante (elővigyázatossági, a termék létrehozásának folyamatára és minőségére vonatkozó) szabályokat már késő. Az EU döntéshozói zavarba is jöttek, aztán egy újonnan beszúrt bekezdéssel elintézték vélték a dolgot. Erős kétségeim vannak, hogy valóban el van-e a dolog intézve ezzel. Persze mindig nyitva áll a radikális, harcra utasító út is: tiltsuk be az egészet, ahogy az olaszok tették! Nem úgy

tűnik, hogy sok értelmelenne, ők is hamar visszakoztak, nyilván azért is, mert az IP-cím alapú blokkolás könnyedén megkerülhető VPN-nel. Collingridge úrnak megint igaza lett. Hogy mi a megoldás? Talán csak annyi, hogy tudomásul kell vennünk, a jog nem csodaszer, a szabályozók nem tudnak bennünket minden kockázattól megóvni (bármenyire is ezt sugallják, és szeretnénk mi is ezt hinni), és olykor bekövetkeznek kellemetlen dolgok. Sőt, olykor katasztrófák is történnek, akármit csinálunk. Nem arról van szó, hogy nem kell a jog, vagy hogy alkalmatlan lenne a kockázatok kezelésére. Csak arról, hogy ne várjuk azt, hogy minden problémát megold. Az innováció

olykor kockázatokat rejt, és nekünk magunknak is résen kell lennünk, nem várhatunk mindent a kormányzatoktól.

De akár az is lehet egy tanulság – persze ez már igen messze vezet, és csak azért írom ide, hogy jobb kedvem legyen –, hogy a technológia, a növekedés, az „innováció” és a profit feltétlen fetiszizálása és hajszolása helyett ideje lenne egy lassúbb, humánusabb, szelídebb, a föld erőforrásait és az ember pszichéjét, lelkét is jobban tiszteletben tartó, fenntartható gazdaságot és életet teremteni.

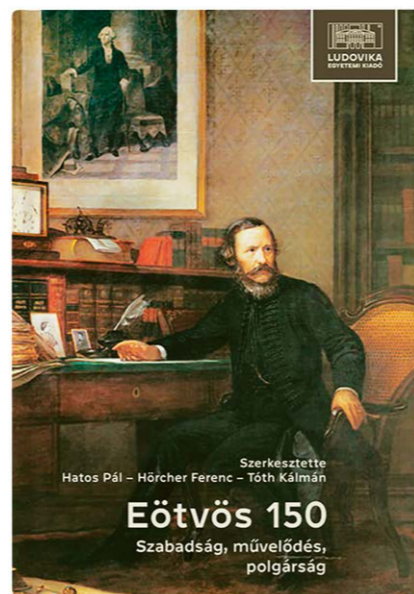
Szerző: Zódi Zsolt
tudományos főmunkatárs,
NKE Információs Társadalom
Kutatóintézet

Szabadság, művelődés, polgárság

Eötvös József (1813–1871) a magyar történelmi panteon sokszor idézett, máig meghatározó alakja. Író, európai látókörű tudós és államférfi, a legjelentősebb magyar politikai gondolkodó – eközben önzetlen hazafi és tudóst nevelő apa. Mégis kevésbé ismerjük, eszményi és eszményített alakja a szobrok magasából tekint le ránk. Ezen érdemes változtatni.

Egyetemünk kutatóközpontjának névadója, báró Eötvös József az Országgyűlés tagjaként már a reformkorban is aktív közéleti szerepet vállalt, a Batthyány Lajos által vezetett első független, felelős magyar polgári kormányban pedig a vallás- és közoktatásügyi miniszteri pozíciót töltötte be (akárcsak később, a kiegyezést követően megalakult, Andrássy Gyula elnökölte kormányban). 1866 és 1871 között a Magyar Tudományos Akadémia elnöke volt, hét esztendőn keresztül pedig a Kisfaludy Társaság elnöki tisztét is betöltötte. Második miniszteri ciklusának kiemelkedő produktuma a korabeli Európát szemlélve is példaadóan szabadelvű népiszkolai közoktatásról szóló törvény (1868. évi XXXVIII. tc.), illetve a nevével gyakorlatilag összeforrott nemzetiségi törvény (1868. évi XLIV. tc.). Utóbbi szintén modern, haladó szellemiségű jogforrásként emlegeti az utókor. Emellett Eötvös tudományos és prózai

munkássága is jelentős, impozáns mind az államelméleti, mind a szépirodalmi életműve. Ő többek között *A karthausi, A falu jegyzője* vagy a *Magyarország 1514-ben* című regények szerzője. A hazai államtudományok fejlődéséhez leginkább *A XIX. század uralkodó eszméinek befolyása az álladalomra* című, mára már klasszikussá nemesedett munkájával járult hozzá. A Ludovika Egyetemi Kiadó gondozásában frissen megjelent kötet tanulmányai – Eötvös halálának 150. évfordulója előtt tisztelegve – a 21. század humán- és társadalomtudományi módszereit, illetve a nagy hagyományú filológiát is segítségül hívva igyekeznek hozzájárulni e páratlan gondolkodó „feltámasztásához”, megismertetéséhez. A könyv szerzői és szerkesztői ugyanis úgy látják, hogy Eötvös József lenyűgöző kultúrateremtő tevékenysége, kiemelkedő államtudományi munkássága

a jelen és a jövő nemzedékei számára is inspiráló. Életművének újraolvasása segíthet az európai kultúra értékeinek s nemzetünk alkotmányos hagyományainak megőrzésében, továbbvitelében. Amit a kötet az olvasó a kezében tart, nem más, mint Eötvös József minden ízében izgalmas és időszerű szellemi örökségének közérthető, továbbgondolásra csábító áttekintése.

Szerző: Sarnyai Tibor

Hatos Pál – Hörcher Ferenc
– Tóth Kálmán (szerk.): Eötvös 150.
Szabadság, művelődés, polgárság,
Ludovika Egyetemi Kiadó, 2023.

IMPRESSZUM • **bonum publicum** a Nemzeti Közszolgálati Egyetem magazinja • ISSN 2064-5015 • XI. évfolyam 6. szám • Felelős kiadó: Nemzeti Közszolgálati Egyetem

• A kiadásért felel: Deli Gergely rektor • Főszerkesztő: Szilágyi Dénes, e-mail: bonum.publicum@uni-nke.hu • Tervezőszerkesztő: Tóth Zoltán • Olvasószerkesztő: Nagy Judit

• Újságírók: Kovács Lilla, Németh-Zsuhár Agnieszka, Páhy Anna, Sallai Zsófia, Sarnyai Tibor, Szabó Réka Szuzsanna • Címlapfotó: Szilágyi Dénes

• Stockfotó: Depositphoto • A szerkesztőség címe: NKE Tóparti épület 108 iroda; 1089 Budapest, Diószegi Sámuel utca 23. • Tel.: (1)432-9000/20409

• Nyomdai munka: HTS-ART Nyomdaipari és Szolgáltató Kft. • Felelős vezető: Halász Iván ügyvezető

Készült a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság támogatásával

LUDOVIKA SZABADEGYETEM

Folytatódik a Ludovika Szabadegyetem!

A programok ingyenesek, minden érdeklődőt szeretettel várunk!
Helyszín: Ludovika Campus, Oktatási Központ – II. előadó | Időpont: 18.00

Tervezett program:

- 2023. 10. 10. Magyarország éghajlati jövőképe, avagy mivel kell szembesülniük gyermekeinknek, unokáinknak**
Előadó: Prof. dr. Bozó László akadémikus, OMSZ
- 2023. 10. 24. Vizuális manipuláció és deepfake**
Előadó: Prof. dr. Aczél Petra (MOME)
- 2023. 11. 07. Kína felemelkedése**
Előadó: Kusai Sándor (volt pekingi nagykövet, PPKE)
- 2023. 11. 21. A 2024-es magyar EU-elnökség politikai és szakpolitikai kihívásai, lehetőségei**
Előadó: dr. Bóka János (európai uniós ügyekért felelős miniszter)
- 2023. 12. 05. Magyar katonák a mostari Öreg híd helyreállításában**
Előadó: Prof. dr. Padányi József vezérőrnagy

A tervezett programok előadásai az előadók elfoglaltságának függvényében változhatnak.

TÉGED IS VÁR A LUDOVIKA.HU!

KÉPBE KERÜLNÉL
AZ EGYETEMEN ZAJLÓ
KUTATÁSOKRÓL?

ÍRÁSODDAL
MEGJELENNÉL A HAZAI
TUDOMÁNYOS ÉLETBEN?

SZÍVESEN OLVASNÁL
AZ NKE OKTATÓINAK,
KUTATÓINAK
PÁLYÁJÁRÓL?

ÉRDEKEL, MIRŐL
PODCASTOLNAK
OKTATÓID,
HALLGATÓTÁRSAID?

LEMARADTÁL EGY
EGYETEMI
KONFERENCIÁRÓL,
WORKSHOPRÓL,
DE UTÁNANÉZNÉL,
MI HANGZOTT EL?

Tudtad, hogy mindezt egy helyen megtalálod?

KLIKKELJ a ludovika.hu-ra!

Az NKE tudományos és ismeretterjesztő lapja naponta friss információkkal jelentkezik. Interjúk, podcastok, portrék, beszámolók egyetemünk tudományos életéről.

Ráadásul te is publikálhatsz nálunk, sőt: a **ludovika.hu** portál online magazinjában megjelent ismeretterjesztő cikkek az **MTMT rendszerében rögzíthetők**, így ez remek alkalom lehet számodra arra, hogy írásoddal megjelenj a hazai tudományos életben.

Ha szívesen írnál nekünk, jelentkezz!

Témaötleteidet vagy kéziratodat a szerkesztoseg@uni-nke.hu-n várjuk!

ludovika**HU**
Az NKE tudományos platformja